

Nemes Kiss Kata

SZERETET KÖNYVE

jöve" azoké"

• akik hisznek

az álmaikban

**Nemes Kiss Kata:
A szeretet könyve
Minden jog fenntartva**

Borítóterv: Boris Vanessza

Nyomdai előkészítés: Lélek Sándorné

Kiadja:

2014.

Bevezető

Életünk folyamán sokféle emberrel találkozunk. Vannak, akik barátokká válnak, vannak, akik útitársá.

A barátság egyszerű: a barátomat szeretem hibáival, erényeivel együtt. A barátság „szerelem szárnyak nélkül.”

A barátság őszinte. Komoly. Bohókás. Különleges szeretet.

Az útitárs? Ott van melletted. Akkor, amikor kell. Addig, amíg kell. S dolga végeztével eltűnik. Csendben, felhajtás nélkül. Nem kell odaadnod magadból semmit, mert az útitársad, az te magad vagy: a lelked másik fele, ezért nem kell magyarázkodnod, tudja, mit, s hol zavartál össze: kisimítja az összezavarodott dolgaidat, mosolyog, s már ott sincs.

És vannak szerelmek. Sokféle: Van, amelyik csak megérint, mint pilleszárny, s tovaröppen. Van, amelyik az érzékeidet kavarja fel, s hamar múlik varázsa. Igazi, testet, lelket akaró, felkavaró csak egy van életünk folyamán. Ajándék, mellyel gyöngéden kell bánni. Becse van!

A mai,- fogyassz, míg bele nem döglesz világunkban, a kétszer több, ötször annyi, reklámzabáló, elértéktelenedett, szeretet nélküli világunkban-különleges értéke van a szerelemnek.

Óvni kell. Őrizni, féltetni. Harcolni, küzdeni érte, ha kell. Mindennap oda tenni önmagunkból, valamit. Csak úgy, önzetlenül. Ingyen. Naponta építeni, s amit előzőleg elrontottunk, helyrehozni. S nem méricskélve, göggel elvárni a másiktól a megalázzkodást. A szerelem nem megalázzkodás.

A szerelem maga az alázat.

A gyerek a beteljesülés. Az újjászületés. Csoda. Ajándék Istentől. Múltad, jelened, jövőd. Ezért olyan fontos a család. Egészséges lelkületű gyermeket csak teljes családban nevelhet az ember. Fél szárnyú családban sérül a gyermek. Bármely szülő hiányzik, akár anya, vagy apa, nem alakulhat ki benne az egészséges anya, vagy apakép. Tudom, saját tapasztalásomból, hisz egyedül neveltem fel gyermekeimet. .

Könyvemben a felsoroltakról írok. A szeretetről. A szeretet fontosságáról. A mélyből fakadó hitről. A túlélés technikájáról. Aminek nagyon egyszerű a receptje: hit kell hozzá, és szeretet!

Sajátos, - ahogy barátaim mondják: Kiskatis – szemszögből. Ami néha irritáló, olykor bambaságig türelmes, néha tombolásig heves, de mindenképp „Kiskatis”. Nincsenek benne próféciák, nagy gondolatok. Történeteket írok meg az életemből, amik tanulságosak, szépek, fájdalmasak, de mindenképp emberiek. Szeretettel átitatottak. Akkor is, ha fájdalmas! A szeretet által megszelídülten fájók, vagy gyönyörködtetők. Olvassák olyan szeretettel, amilyen szeretettel írtam.

Lelkecske

Az Úr csendben belépett az újjászületésre váró lelkek szobájába.

Az addig izgatottan csivitelő lelkecskék kipirult arccal rendeződtek kettős sorba a névsorolvasáshoz, várva, hogy földi küldetésük elkezdődjön.

Isten kinyitotta könyvét, s zengő hangon, egyenként szólítva a lelkecskéket kiosztotta, hogy ki hol, és milyen testben születhetik újjá a Föld nevű bolygón. Minden lélek boldogan vette át az újjászületésre jogosító papírját, s boldogan suttogva találgatták, vajon milyen feladatot kapnak Istentől újabb földi létük során.

Egyre fogyott a névsor, s fogyott bizony a megbízások száma is.

Egyszer csak az Úr összecsukta könyvét.

Na, ennyi volt mára – jelentette ki messze zengő hangon.

Ekkor egy ici-pici lelkecske pöndörült elé:

Uram! – szólalt meg sírásra görbült szájjal. – Uram!

Engem megint kihagytál! Mindig csak ígéred, hogy: na, majd legközelebb! Mikor teljesíted az ígéreted?

Majd legközelebb!- Simogatta meg az Úr a kis buksi fejecskéjét, s nehéz szívvel elhagyta a termet.

A pici lélek haragra gerjedt. Most van a legközelebb. - gondolta magában, s észrevétlen megbujt az újjászületésre kész lelkek között, s mikor megnyílt a Menny kapuja, az esők között indult az ismeretlen földi lét felé.

Az Úr hamar észrevette lelkecske szökését. Nagy-nagy szomorúság támadt a szívében, mert bizony, ő tudta azt, amit lelkecske nem: azt, hogy a véletlen született gyermekek sorsa a Földön maga a pokol.

És megszülettem...

*

Barátomnak

Életem olyan szakaszában talált rám ez a csodálatos barátság, amikor igazán szükségem volt minden kedves szóra, bátorításra. Finom, selymes érzések lepnek meg, ha rá gondolkodom. Ilyenek: Bizalom. Őszinteség. Megbízhatóság. Szeretet. Menedék. Érzékenység. Érzékiség.

A fiam betegsége, az önvád elpusztította az önbecsülésem. Mélyponton volt az érzelmi életem.

Évzáró után mindig összejöttünk a hivatalban, kötetlen beszélgetésekkel, közös ebédeléssel, tréfálgatással kiengedni a fáradt gőzt. Tündelány ilyenkor köszönetet mondott az évközi munkánkért, s a jól végzett munka fáradalmait jólesett egy kis laza semmittevéssel feloldani. Tündelány közölte velem, hogy lesz egy vendégünk, akivel mindenképp össze akar ismertetni. Az akkor végzett munkámhoz szükségem volt minden pedagógus támogatására, így örömmel vettem a szakmai berkekben kiváló hírnévnek örvendő pedagógussal való

ismeretséget. S megismertem őt, akit magamban Édes Úrnak neveztem el.

Édes Úrnak nagyon jó szakmai híre volt, s azt is tudtam, hogy veszedelmesen jóképű. Az ebéd után szokásomhoz híven kicsit háttérből figyeltem a többiek mókázását: Szeretek társaságban a háttérbe vonulni, inkább szemlélődő alkat vagyok.

Új ismerősöm mellém ült, s két perc múlva már úgy beszélgettünk, mintha örök időktől fogva ismernénk egymást. Néha rajtakaptam, hogy kutatóan figyel. Humoros volt, hasonlóan hozzám Ő is szerette a háttérből figyelni az embereket, szellemes megjegyzéseivel sokszor megkacagtatott.

Hosszú idő óta először nevettem tiszta szívből, igaz örömmel. Falat építettem magam köré: Ő bekukucskált mögé, édesen, mint játékos macskakölyök. Érdekelte a személyiségem, szellemiségem, mélységem, és magasságom. Feltérképezett. Megmérgettem, és nem találtam könnyűnek.

Elválásunkkor megígértem, hogy bemegyek az iskolába, (iskolaigazgató volt) egy teára, s folytatjuk a beszélgetést.

Ilyen ígéreteket gyakran tettem, s aztán elfelejtettem. Nehezen barátkozom. Nyitottnak tűnök, mégis nagyon nehéz közel kerülni hozzám. Őrizem a függetlenségem, vagy annak látszatát. Valójában félek sebeket kapni, s az elzárkózás igazából az ettől való félelmemből ered. Abban az időben pedig egyáltalán nem voltam nyitott baráti kapcsolatok építésére.

Eltelt a nyár, szeptemberben megkezdődött az iskola, belemerültem a munkába, szabad időm szinte semmi sem volt. Manócska nem kapta meg a tankönyveit Braille

nyomtatásban, s ez azt jelentette, hogy a tankönyveit minenkünk kellett átírni. Hatalmas plusz munka volt, s valamit valamiért elven ismét Mayanit kellett beáldozni, rá jutott még kevesebb idő. Maya nehezen viselte ezeket, a hónapokat. Az iskolaválasztással nem volt szerencsénk, egyre több probléma volt a tanító néni, s Maya közt, szóval ez az év volt nagyon nehéz volt mindhármunknak. Lányom fizikai állapota aggasztóan romlani kezdett: hányással indult iskolába, vagy hasmenéssel, sokat fáj a feje, sírós kisbaba lett, s a tünetek alapján úgy határoztam: keresünk egy másik iskolát, másik tanító nénit, olyat, aki mellett magára talál a kislányom, aki mellett újra az, az eleven, sárba toppantó gézengúz lesz, aki volt.

Megkerestem hát Édes Úr Igazgatót,(hála a Jó Istennek,) s ezzel elkezdődött egy csodálatos barátság: (szerelem, szárnyak nélkül,) egy olyan őszinte, és tiszta barátság, aminek köszönhetően mind szakmailag, mind emberileg magamra találtam, s kiteljesedtem. Lányom átírtam Édes Úr iskolájába, ennek köszönhetően sokat találkoztunk, beszélgettünk. Szerettem megölelni azokat, akiket szeretek. Őt az ölelés szeretetével is szerettem. Ebben is különleges volt a kapcsolatunk. Szerettem hozzá bújni, imádtam, ha megölel, imádtam a vele való nagy beszélgetéseket. Biztonságot adott. Telefonáltam:- rámérsz?

Kérdeztem, - gyere hangzott a válasza,- s én mentem a léleksimogatásra, mert akkora emberi nagysággal rendelkezett, hogy a beszélgetéseink egyben léleksimogatások voltak.

Sok-sok dologban nem értettünk egyet, mégsem emlékszem, hogy egyszer is felemelte volna a hangját velem szemben.

Az ölelés fontos számomra. Baráti, útitársi, szerelmi, gyerekkapcsolatban egyaránt. A gyermekeim is szeretik a nagy öleléseket. Az „ölelj engem tégemhez „(egyik gyermekem pici kori mondása) fontos a mai napig számomra, számunkra. Csak azokat tudom magamhoz ölelni, akikben – a szereteten kívül – feltétel nélkül megbízom. Ebben a barátomban feltétel nélkül bízom.

Kőszikla volt mellettem.

Életem legfájdalmasabb pillanata volt,- az ország másik felébe költöztem,- a búcsúnk. Elegánsan, szépen engedett el: ahogy - a mai világban nagyon ritka - úriember tudja csak tenni. Marta a könny a torkomat: olyan sok mindent szerettem volna mondani még, megköszönni a szeretetét, a jóságát, hogy tapintatos iránymutatásának köszönhetően öntudatos emberré formálódtam a segítségével, - de egy szót sem tudtam kinyögni. A kimondatlan szavak most is itt vannak a számon, s remélem, egyszer elmondhatom neki.

*

Gyökértelenül?

Az Anyaországban nincsenek gyökereim. Második nemzedékes, a trianoni holokauszt túlélőjeként még

mindig nem érzem, hogy itthon, itthon vagyok. Az egész életem végigkísérte a „valami hiányzik” érzés.

Minden új élet saját genetikai kóddal, és ujjlenyomattal rendelkezik. Genetikailag a székely őseimet viszem tovább. Akkor jöttem rá, amikor először léptem át a határt, amikor először jártam őseim földjén. Még a szél is azt susogta: Itthon vagy! Innen eredsz, s ide tartozol!

Minden egyes sejtemmel éreztem, tudtam, hogy hazajöttem! Kiss András bátyámékhoz, akikkel még sosem találkoztam, és mégis: hazajöttem! Az enyémekekhez. Magyarul beszélünk, mégis, másként: az Anyaországban az irodalmi magyar nyelvet beszéljük, Erdélyben. Az archaikus magyar nyelvet beszéljük. Én ez utóbbit tanultam, ezt tudom, ezt értem. S oly jó volt eredetiben, a mindennapok alkotó részeként megízlelni az erdélyi magyarság nyelvét. Hallani, befogadni. Találkozni rokonokkal, akik még sosem láttak, de olyan határtalan szeretettel fogadtak, mintha mindig ismertük volna egymást.

Boldogság volt lapozni a fényképalbumot, ismeretlenül is ismerős arcokat találni, felfedezni a hasonlóságot, hisz rokonok vagyunk!

Kiss András bátyáméknál a tisztaszobában a Krisztuskép mellett egy bekeretezett száz pengős lóg a falon.

A története régi, már senki sem él azok közül, akiknek köze van a történethez, apáról fiúra száll a legenda, s a száz pengő kegyeleti őrzése. S ezt itt még mindig komolyan veszik.

Az ezerkilencszázharmincas években András bátyámék komoly anyagi nehézségbe kerültek.

A mindennapi megélhetésük forgott kockán, s Kiss nagyapámhoz fordultak segítségért, aki száz pengő

kölcsönnel segítette át őket a kritikus helyzeten. Aztán, amikor a családi gazdaságuk helyreállt, s a kölcsönt visszafizették volna, de az akkori politikai helyzet nem tette lehetővé a határ két oldalán élő családnak a találkozást, így a kölcsön visszafizetése elmaradt. Hogy András bátyám ne érezze adósnak magát, Kiss nagyapám úgy rendelkezett, hogy maradjon a pénz biztonsági tartaléknak András bátyámé.

András bátyám ezt a száz pengőst bekereteztette, s a tisztaszobába a Krisztuskép mellé helyezte el, s ez a mai napig ott van!

Boldogság volt a templomban beülni a család padjába, a család közé. Kimenni a temetőbe, sosem látott, ismeretlen, s mégis ismerős halottaimmal találkozni. Sétálni a falu utcáján, melyen őseim jártak. Jó volt otthon lenni.

Ha itthon vagyok, hazavágyom. Mert a gyökereim otthon vannak. Erdélyben, Székelyföldön.

Erősen, kitéphetetlenül, éljek bárhol a világon!

*

Nemes Nemzetes Vértesszőlössy Bartha Zsuzsanna

Apai nagyanyám,- másoknak csak Zsuzsánna asszonyság- keresztlevelében olvasható így a neve.

Kemény, szigorú székely asszonyság volt, akinek a szeme rándítására a legkonokabb férfinép is vigyázzállásba vágta magát, s csak suttogva, mert a jelenlétében megszólalni.

BackaMadarast elhagyva, az Anyaországbeli megmaradt kis birtokrészen gazdálkodva sem tört meg, gondozta az otthoni majorságot, szigorúan gazdálkodva, s ha úgy hozta a munka, a földre is kiment nagyapámmal dolgozni, mezítlábasan, mint az ottani parasztasszonyok, és mégsem merte senki elvitatni az ő előjogát, a Nemzetesasszonyi titulusát.

Méltósággal viselt minden sorscsapást, mindent Istentől valónak, s Isten akarata szerint valóként fogadott el, de emberi méltóságában sohasem tört meg.

Akkor sem roppant össze, amikor az erőszakos betagosítás időszaka jött, mikor szovjet mintára mindenkit a tsz-be kényszerítették, s a politikai érdekek nyomán tisztára söpörték a padlást az akkori kommunista hatalom csinovjikjai, s az éhhalálra ítélték őket. Nagyapám belehalt a bánatba, ő ezt is túlélte.

Vasárnap, ünneplőbe öltözött. Fehér rékli, fekete pruszlik, ezerráncú bő szoknya, fekete, rogyott szárú, fényesre suvickolt csizma, kendő a fejen, télen az öltözék felett belinerkendő, s ment a templomba. Olyan hétvége, keresztény ünnep nem létezett, hogy ő az istentiszteletet kihagyja! Sőt: az egész családnak kötelező volt a részvétel. Hetven évén már túl volt, mikor vele mentem templomba, s olyan áhítattal, s tiszta hittel imádkozott, és énekelt, ami csak egészen ártatlan gyermekeknél tapasztalható, Példaképem lett hite, Isten felé való elkötelezettsége!

Gyerekként nem éreztem a szeretetét, ritka találkozásaink miatt nem alakulhatott ki közöttünk olyan szeretetteljes, és bensőséges kapcsolat, mint ami anyai nagyanyámmal, de ennek ellenére én nagyon csodáltam őt, az életszeretete miatt, az étellel szembeni hozzáállása végett, hite végett, ami fölüllemelte őt az mindennapok alantasságán.

Hosszú életet élt, kilencvenhárom éves korában halt meg. Nagyanyám temetésén a falu apraja nagyja, mind kinn voltak a temetőben, s nem volt egyetlen ember sem, aki ne hullatott volna könnyet utána.

*

Dajkám

Dajkám Makón élt. A háborúban a Don kanyarnál halt hősi halált nagyapám, s ő négy gyermekkel maradt özvegyen. Két nagybátyám az 1956-os forradalom kitörése alatt külföldre menekült, akkori divatos szóhasználatlaltal disszidáltak.

A hatvanas években újra férjhez ment, így kaptunk egy tüneményes tatát, aki végtelenül okos volt, és nagy szeretettel törődött velünk, ha nyári szünetben nyaralni mentünk. Makótól 9 km-re volt a tanyája, s ez az elzárt, de nagyon emberközeli világ életre szóló emlékeket, mi több leckéket adott.

Édesanyám nevelési módszere élesen elütött attól, amit dajkámtól kaptam. Családi körben édesanyáé volt a

háztartási munka, igazából nem volt türelme ahhoz, hogy taníttasson akár a főzés, vagy a háztartás körüli munkák valamelyikére.

Dajkám más volt, s én nagyon élveztem, hogy segíthettem neki. Ha rosszul készítettem el valamit nem szidott, mindig azt mondta: legközelebb jobb lesz. De mindig megdicsért, s ettől igen nagy volt bennem az akarat.

Az akkori világban a tanyán nem volt sem áram, sem gáz, így megtanulhattam a csikósparhelten való főzés csinját-bínját, a kemencében való kenyérsütésen keresztül a faszéntüzelésű vasaló használatáig bezárólag.

Egyik nagyon szép emlékem a kenyérsütés. Este előkészültünk dajkámmal: a dagasztótekenőbe átszitált lisztet tettünk, a sarkába beáztatott kovászt. Hófehér ruhával letakartuk. Ez a vacsora után történt, még kicsit sertepertéltünk, s aztán eltettük magunkat másnapra. Alig aludtam valamit, olyan izgatott voltam, hisz nagyanyám megengedte, hogy a kenyérdagasztásban segítsek.

Alig hajnalodott, felkeltünk, s a kenyértészta összeállítása után következett a dagasztás. Kérdeztem nagyanyám, mikor kész a dagasztás, mire ő azt felelte: ha már gyöngyözik a hiju!(padlás)

Én gyerekfejjel egyre a padlást lestem, hogy gyöngyözik-e már, s nagy igyekezetemben nem vettem észre dajkám, és tatám cinkos összemosolygását.(Átvitt értelemben azt jelentette, hogy ha majd izzad nanókám homloka.)

Csodálatos, és izgalmas munka volt számomra a kemence felfűtése, a kenyér bevetése, s a megsült kenyér utolérhetetlenül finom illata.

Külön életre szóló gyerek emlékem a mosás, ami az udvaron történt, fateknőben, szapulófával, s olyan lúgos

vízben, amit tata előző este fahamu hozzáadásával készített. A szappan házi főzésű volt, a disznóvágáskor összeszedett zsiradékból, szóda hozzáadásával, főzéssel készült.

Dajkám tanított meg tésztát gyúrni, s főzni is tőle tanultam.

Sokszor felsejlik előttem, ahogy kendőt köt a fejére, s kötőjét tisztára cseréli, s hallom, ahogy megszólít: gyere, báránykám, fogjuk meg a munkát!

Huszonkét éve nincs közöttünk, és mégis velem van a tőle megtanultak által.

Amikor nagyon vágyom utána, elmegyek olyan helyre, ahol senki sem jár, és elénekelem a neki oly kedves dalát: Bokrétát kötöttem mezei virágból...

*

Tata

Kicsi, alacsony, görbelábú ember volt a tatám. Makótól nem messze élt, egy tanyán, saját földjén gazdálkodva. Nem tudták a TSZ-be belekényszeríteni. Hetekig bujkált az erőszakos kommunista agitátorok elől, vállalta a verést, de akkor se lett TSZ paraszt! . Elvették a földjei nagy részét, s a kicsi kis marad, amit meghagytak megélhetésre, kemény paraszti munkával biztosította a tisztas megélhetést. Tehenet, lovakat tartott, aprójószágainak se szeri, se száma nem volt. A nyári szórakozásunkat kiválóan szolgálta a gyümölcsöskert, a

gazdasági udvar, legfőként az ereszalján felhalmozódott kacatok: lópatkók, rozsdás szögek, lyukas lavórok, lábasok, s mindenféle holmi, ami egy életen keresztül felhalmozódik egy gazdaságban, s nem utolsó sorban a Csorgó, ami a Maros csatornájaként működött: magas vízállás esetén ide zsilipezték át a vizet. Jókat pancsoltunk benne, horgászni próbáltunk, de nem emlékszem, hogy valaha halat fogtunk volna. Csodálatos nyári éjszakáink voltak, ha a szénakazal tövében aludhattunk: Tatuska a subájával vetett puha, és kényelmes fekvőhelyet nekünk a szénakazal tövében. Álmunkat Mackó kutya, és Bogáncs őrizte, s bizony, idegen nem tehette be a lábát hozzánk, ha nem akarta, hogy a két kutya lehúzza róla a nadrágot!

Tatámat nyáron sohasem láttam másban, mint hosszú klott gatyában, aminek a szárába dajkám gumit fűzött, és fején az elmaradhatatlan kajla kalappal. Kora hajnalban kelt, ellátta az állatokat, majd a tanya körüli földek megművelését végezte. Nyolc órakor bejött, reggelizett, s ismét a fölműveléssel foglalkozott délig. Tizenkét órakor bejött ebédelni, s ebéd után az ereszalján a dikón elheveredett, bekapcsolta a néprádiót, s szépen elszenderedett. Pontosán két órakor felkelt, s ment dolgára este hat óráig, amikor megint a lovak, és tehének ellátása következett.

Órát soha nem láttam nála, a nap állásából mégis mindig tudta a pontos időt.

Már ekkor 12 éves forma lehettem, s ezen a nyáron tanultam meg a tésztagyúrást.

Hét végén nagyszüleim a piacra mentek, este tata a lovas szekérre felpakolta az árut, a saroglyába betette a subát, minden eshetőségre készen, s hajnalban elindultak

nagyanyámmal a piacra, bennünket, gyerekeket ellátva intelmeikkel.

Bennem nagy elhatározás érlelődött: meleg ebédrel várom őket haza. Tudtam, hogy délután két óra körül térnek meg, s lesz bőven időm a munkára. Reggeli után a majorságban elkaptam két jércikét, levágtam megkopasztottam, s odakészítettem a húslevest főni, ahogy dajkámtól tanultam, lassú tűzön, legalább három órát főzni.

Ezután következett a tésztagyúrás nagy feladata. Kicsi voltam, a sirítést csak kis sámlira állva tudtam elvégezni, de megtettem. Igaz, a levél nem volt mindenhol egyformán vékony, itt-ott

kicsit rongyosra sikeredett, de mégiscsak magam siritettem, s ez nagy boldogsággal töltött el.

A csirkepaprikás viszonylag egyszerű étel, így azzal gondom nem volt, hanem a nokedli-szaggatás bizony kifogott rajtam: de ha könnyek között is, de kiszaggattam, ízre is, és látványra is szép lett.

Fél kettő körül kiállítottam a testvéreimet a Csorgó partra, hogy lesse, mikor jönnek Tatuskáék. Megterítettem, felforrósítottam a levest, s bele tettem a cérnametéltet, ami csak nevében volt az, inkább laskatészta lett belőle.

Dajkámék ez alkalommal, egy órával később értek haza. Rohantam eléjük, messziről kiabálva, hogy ebédrel várom őket, még tésztát is siritettem!

Boldogan ültek az asztalhoz. Igen ám, de ekkorra a tészta a levesbe úgy beledagadt, hogy szulutyka lett belőle.

Tata szemrebbenés nélkül kimert két merőkanállal, s elkezdte enni. S kétpercenként megszólalt: mm ez finom, nahát, ez igazán jó, s míg a leves el-nemfogyott, végig dicsérte.

Majd szétvetett a büszkeség.

S következett a csirkepaprikás, nokedlival. Tata csurig merte a tányérját, elkezdte enni, s én lestem, mikor szólal meg, dicséri meg a főztömet.

De bizony egy hangot sem adott ki, csak kanalazta jóízűen az ételt.

Teleszaladt könnyel a szemem. Tatuska- szólítottam meg – ezt nem tetszik megdicsérni?

Ezt nem kell gyermekem-szólt,- majd huncut mosollyal az arcán tovább evett.

*

Édesapám, Édesanyám.

Nehéz szembesülni azzal a ténnyel, hogy az élet véges. A szeretet önző. Makacsul ragaszkodik az „enyém”, én tulajdonom, nem veszíthetem el mintához. S ha eljön a búcsú ideje, önzésünknek köszönhetően a Golgotára feszülünk a fájdalomtól.

Nekem is el kell engednem a fájdalmam, bár öt évvel az édesapám halála után még mindig borzasztóan fáj.

Ugyanakkor édes-mézes gyermekkori hangulatok, érzések lepnek meg, elfeledettnek hitt emlékképek törnek rám, hol sírós, hol nevetős emlékképek.

Újra gyermekké válok, s érzem apám biztonságos, erős kezét, hallom hangját, dúdolgatását.

Gyermekeim kérdéseire felelve egyre többször döbbenek rá, hogy apámtól kapott tudásomat adom tovább!

Mert bennem él, és én tovább adom magamból az unokáinak, ők majd a gyermekeiknek... Így folytatódik a lánc, megtörhetetlenül...

Megrendítő volt számomra szembesülni azzal a ténnyel, hogy az én erős, szemérmes édesapám már nekem kell vezetnem, etetnem, fürdetnem, már én vagyok erős az ő szemében, és gyermeki tisztasággal, hittel nyújtja felém a kezét, hogy vezessem, etetésnél, mint valaha én pici baba koromban, most ő tátja a száját a falatért. Hogy hirtelen én lettem a nagy, és ő a kicsi, erőtlenségre.

Számomra mégis ő maradt az én erős, jóságos apám, mert azt az erőt, és hitet, amivel felém, fordult, belém plántálta, most a tőle kapott erőt használom érte. S mikor hazament a Teremtőhöz, a tőle kapott szeretetet adott erőt a gyászomhoz.

A fájdalom idővel megszélidült bennem, elmúlt a világvége érzésem.

Amiért egész életemben imádkoztam, azt is megkaptam: édesanyám feltétel nélküli szeretetét. Szörnyű az a tény, hogy a halálos kórral birkózva ajándékozott meg a szeretetével, a bizalmával, mégis úgy érzem, hogy ez életem legfényesebb ajándéka. Eltűnt a bánat és keserűség belőlem, csak a vegytiszta szeretet maradt. Nincs bennem neheztelés, csak végtelen, elnéző szeretet, csak előre nézés, s még csak véletlenül sem nézek vissza a múltba. Nem számít semmi, egy a fontos: szeretet. Ő is elindult a hazafelé vezető úton, s Én kísérek. Isten végtelenül szeret, hisz ekkora ajándékot csak Ő általa kaphatok.

Talán az a tudat, hogy mellettük lehettem az utolsó percig, segít átvészelni azt az űrt, ami utánuk marad. Nem tudom, csak remélem!

Az ima segít, mint mindig. Ha túl nehéz a terhem, egy jószágos, és láthatatlan segítő mindig viszi helyettem, hagyja, hogy megpihenjek. Naponta énekelek egy zsoltárt, amire kicsiny gyermekkoromtól emlékszem: nagyanyám énekelte nehéz pillanataiban: Ne aggódalmaskodjál, nézz Jézusodra fel! S megtelik a lelkem hálával. Hálás vagyok Istennek sorsomért, ami próbás, és nagyon nehéz, de egyetlen napját sem cserélném el a világ semennyi kincséért.

*

Hitvallás

Édesapám ismét talált munkát, s mivel puhult kicsit a diktatúra, a hatalom megengedte hivatalosan is, hogy dolgozzon. Ez azt jelentette, hogy törölték a félelmetes B listáról.

Nagy előrelépés volt az életünkben: volt biztos fedél a fejünk felett, munkája édesapámnak, háztáji földet kaptunk, illetményt, ami azt jelentette, hogy évente két alkalommal lisztet, korpát, és búzát kapott juttatásként édesapám. A liszt biztosította a kenyeret,- igen finom kenyereket süített édesanyám,- a búza, és korpá pedig majorság tartását tette lehetővé. Kapott még édesapám a négy gyermek után 1200 négyszögöl törökbúzát, amit mi

gyerekek kapáltunk, saraboltunk, igaz, sokszor morogva, mert a gyermek csak ilyen, de amikor az első hízórt levágtuk, ami ezen a törökbúzában kerekedett ki, bizony, egyikünk sem panaszkodott.

Jutott ebből a törökbúzából eladásra is, amiből lett új ruha, és meleg lábbelink. Az iskolába szívesen jártam, nagyon szerettem tanulni. A legfőbb oka igazából az volt, hogy könyvtárag lehettem, s az olvasás számomra mindig is a legkedvesebb szórakozás volt.

Mindent elolvastam, ami a kezem ügyébe került, válogatás nélkül. Nagyobb jutalom nem létezett számomra, ha édesanyám kijelentette: ha ezt, vagy azt befejezted, olvashatsz! Égett a kezem alatt a munka, s a könyvet, ha kezembe fogtam, megszűnt a világ körülöttem.

Kis tanyaközpont volt ez a hely, még mozija sem volt. A háború után erre a tanyára telepítették az átnevelésre ítélt kisebb fajsúlyú bűnözőket, prostituáltakat, de az Állami Gazdaság fejlődésével felhígult a lakosok összetétele, amikor mi ideköltöztünk, a régi lakókból már csak egy-kettő volt itt található. Kihaltak, elköltöztek.

Temetője volt, de temploma nem. A szomszéd faluból havonta két vasárnap délután kijött Katona József Nagytiszteletű úr bibliaórát tartani az itt lakó öt református családnak, hogy ne maradjunk ige nélkül. Ez a bibliaóra a mi konyhánkban zajlott, nagyon bensőséges hangulatban.

Felső tagozatos lettem, ötödik osztályos, s igen nagy várakozással tekintettem az előttem lévő iskolaévre.

Egyik nap az iskola igazgatójával volt óránk. Fölszólított, kihívott maga elé, és a következő kérdést tette fel:

Milyen államellenes összeesküvés zajlik nálunk, meséljek róla!

Hát, én meséltem, boldogan, örömmel, hogy szervezkedésnek hívják, hanem bibliaórának, imádkozunk, zsoltárokat éneklünk, beszélgetünk Istenről, s ha vége a bibliaórának elénekeljük mind a két Himnuszt, a Magyar, és Székely himnuszt, s azzal megy ki-ki a maga dolgára.

Ahogy befejeztem a mondanivalómat, akkora pofont adott, hogy lefordultam a katedráról.

Az osztály dermedt csendben hallgatott.

Odalépett hozzám, felrántott a földről, majd a helyemre zavart, azzal a feladattal, hogy írjam le százszor: Lenin élt, Lenin él, Lenin élni fog. A helyemre mentem, Égett az arcom, nem értettem, miért ütött meg? Engem arcul sohasem vertek, sem szüleim, sem nagyszüleim. Az tilos dolog volt! Azt vallották felmenőim, hogy Isten saját képmására teremtette az embert, s ha az embert arcul ütöd, az Istent ütöd arcul.

Emlékszem, hosszú percekig ültem, s aztán a kezembe vettem a pennámat, és nekifogtam a büntetési feladat elvégzésének.

A második óra vége felé fejeztem be. Kivitem a tanári asztalhoz. Letettem az igazgató elé, felemelt fejjel a szemébe néztem, és síri csöndben elhagytam az osztálytermet.

A papíron százszor leírva az állt, hogy Isten él, Isten élt, Isten élni fog. Elmentem édesapám munkahelyére, és elmeséltem neki, mi történt. Édesapám szó nélkül

végighallgatott, letette a szerszámot a kezéből, s elindult az iskola felé.

A többit hallomásból tudom. Bement az iskolába, s megkérdezte: Hol az a gané, aki megütötte a lánykámát? Majd felkapta az igazgatót, s a becsukott ablakon keresztül kihajította az udvarra.

Soha többet senki sem kérdőjelezte meg, míg itt laktunk, hogy a vallásunkat jogunk van-e gyakorolni.

*

Körmös

A forradalom utáni időszak nagyon nehéz volt családunknak. A rendszer nem szeretett bennünket. A Rákosi féle népirtó politika édesapámat is utolérte, s mint osztályidegen személyt – származása végett, valamint a folyamatos kritikái miatt - amit nem tűrt a diktatúra - a katonaságtól eltávolították, s a hírhedt „B” listára került. Ez azt jelentette, hogy sehol sem alkalmazható! Ebben az időben az osztályidegenség bélyege súlyosabb bűnnek számított, mintha rablógyilkosságot követett volna el. Voltak jó emberek, akik bujtatva alkalmazták, amíg lehetett, de senki sem kockáztatta a jövőjét miatta. Ennek köszönhetően édesapám hol vajúrként, hol segédmunkásként dolgozott, s mikor lebukott, továbbálltunk, s valahol máshol keresett megélhetőséget. A B listázás gyilkos fegyver volt a kommunista hatalom kezében.

A forradalom kitörése Úrkúton ért bennünket, s édesapám az Úrkúti munkástanács elnökeként végezte a dolgát a haza érdekében.

Tudjuk, ezt a forradalmunkat eltiporták az orosz tankok, s a forradalomban résztvevőket a diktatúra keményen felelősségre vonta. Ennek köszönhetően édesapám hol velünk volt, hol a rendszer „vendégszeretétét” élvezte hosszabb-rövidebb ideig.

Sokat éhezünk ebben az időben. Édesanyám lehetőségeihez mérten mindent megtett, de ez nagyon behatárolt, és korlátozott volt.

Az iskolában még dívott a testi fenyítés, a tanárok rendszeresen „kőrmös” kiosztásával torolták meg a legkisebb fegyelmezetlenséget.

Ragályon laktunk ekkor, kicsi kis falu Rudabánya közelében. Édesapám „vendégségben” volt valami állami intézménynél, s olyan váratlanul vitték el egy éjszaka, hogy pénz, és élelem nélkül maradt a család. Az Állami Gazdaság Igazgatója, egyben párttitkár is, nem adta ki édesanyámnak apám fizetését, bárhogy könyörgött. A református lelkész adott dugva édesanyámnak 50 Ft-ot, s bár nagy pénz volt abban az időben, négy éhes száj mellett hamar elfogyott, s következett a hosszú éhezés időszaka. Édesanyám korán ágyba dugott bennünket, mondván, addig sem érezzük az éhséget, de talán ez így még rosszabb volt.

Második osztályos voltam. Garamvölgyi tanár úr kivitt bennünket a Szuhai erdőbe, környezetőrára. Semmire nem tudtam figyelni az éhségtől, a szemeim előtt nagy karéj Zsiros kenyerek lebegtek, s valami csodában reménykedtem, hogy találok valami ehetőt.

Az út mellett megláttam egy vackorfát, s mint a kiéhezett állat, odarohantam, és a zsebembe tömtem, amennyit lehetett.

A tanító nem szólt rám, hanem amikor az osztályba visszaértünk, kihívott maga elé, s közölte, hogy a fegyelmezetlenségemért öt körmöst kapok.

Felzokogtam, és megkérdeztem: de utána megehetem a vackort?

Hosszan nézett rám, majd a helyemre küldött. A szünetben beküldött az osztályba, és a padomon ott volt az uzsonnája. Öt felé osztottam, kicsi darabkák maradtak, egy kis részt megettem, s a többit hazavittem a három testvéremnek, és édesanyámnak.

Másnap reggeltől addig, amíg édesapám haza nem jött, mindig volt az ajtónk elé letéve étel, kenyér.

Névtelen, arctalan emberek etettek bennünket, és nem vártak hálát, köszönetet.

*

Az első bál

A tisztos szegénység nem jelent feltétlenül szomorúságot. A mi házunkat a nevetés, és jókedvű énekszó tette hangossá. Viták is voltak, persze, hiszen négy gyerek nevelése, együttélése nem megy hangoskodás nélkül, de általánosan a jókedv volt jellemző ránk. Édesapám gyönyörűen énekelt, s ha rázendített, mi gyermekek is bekapcsolódtunk, s zengett az udvar a vidám nótaszótól.

Báli szezon volt, s a kis tanyaközpontban is készültek az emberek a vidám mulatságra. Édesapám szeretett volna engem, mint első bálozó leányát elvinni, de ez a

szegénységünk miatt meghiúsulni látszott, báli ruha nélkül, elegáns kiegészítők nélkül, pénz híján. Kicsit szomorú voltam, de elfogadtam a helyzetet, s mint mindig, az olvasásban nyertem vigasztalást. Édesapám szorgalmasan tanította a bécsi keringőt, nap-nap után órákat gyakorolta velem, s én arra gondoltam, vajon hasznát veszem-e egyszer is a tánctudásomnak.

A szobánkban a kettes ágy uralta a teret, az akkori divatnak megfelelően. Felkelés után, a nyitott ablaknál az ágynemű kiszellőztetése után a beágyazás szertartása következett. A pehelytolltól duzzadó párnákat, dunyhákat szépen felstócoltuk az ágyra, simára egyengettük, és az ágyterítőt, a rávaló horgolt csipketerítőt elterítve gyakorlatilag az ágyazás folyamata befejeződött.

Nálunk a csipketerítő alatt gyönyörű, nap sárga szaténterítő volt, édesanyám külföldön élő testvére ajándéka.

Eljött a bál napja, s a reggeli ágyazás után keresem az ágyterítőt, és nem találom. Majd belép édesanyám a szobába, karján egy álomszép szatén báli ruhával, Színe a nyári nap sárgájával versenyt csillogott. A lélegzetem is elállt a gyönyörűségtől.

Egész éjjel szabott, varrt, hogy nekem báli ruhám legyen. Az ünneplő cipőmre is került rózsadísz, szatén bevonat, s a nyakamra apró sárga rózsasor, fekete bársonyra varrva. Tudtam, hogy édesanyám nagyon szerette ezt a terítőt, emlékeztem rá, hogy amikor megérkezett a külföldi csomagban, órákig simogatta, gyönyörködött benne, s ahányszor a szobába ment, mindig- boldog mosollyal az arcán –megsimogatta.

Értem, a lányáért, mégis felszabdalta, ruhát varrt belőle, azért, hogy egy este boldog legyek, hogy életem végéig emlékezetes legyen az első bálom!

A nyitótáncot édesapám karjában repültem végig, rengeteg táncpartnerem volt, szép, és emlékezetes este volt, s mégis, a boldogság mellett valami nagyon fájdalmasat éreztem.

Sok- sok évvel később már a franciaágy divatja idején megajándékoztam édesanyám egy szép ágyterítővel. Nap-sárga színű, szatén anyagból varrattam.

*

Barátom, Csárli

Soha sem volt sok barátom. Szeretem a finom dolgokat: inkább keveset, de abból a legjobbat. Így vagyok a barátokkal is. Kevés van, de Ők a legjobbak.

Általános iskolában sem volt sok barátom, barátnőm. Subi, az egyetlen, akire jó szívvel, és szeretettel gondolok, ő is nagyon szeretett olvasni, s a közös érdeklődési kör összetartóvá kovácsolt bennünket.

S volt Csárli. Ő maga a barátság intézménye. Egyszemélyes festőműhely, színház, s még számtalan művészi ág.

Nem volt olyan vitás helyzet, amit pillanatok alatt ne simított volna el, pusztán csak abból kiindulva, hogy ő Csárli.

Már ekkor megmutatkozott patriarchális jelleme: mindenkit körülölelt a szeretetével, önzetlen törődésével.

Hihetetlenül nyurga, vöröses, szeplős fiú volt, akit én az első pillanattól kezdve nagyon szépnek találtam, mert a gyönyörű lelke ott volt az arcán.

Sokat ültünk a padláslépcsőn, összebújva, pusmogva, s isteni nagyokat pletykázva.

Atavizmusom miatt a fejemre érzékeny vagyok, a mai napig nem viselem el, ha hozzáérnek.

Derékig érő, hosszú barna hajam volt, amit Csárli imádott simogatni, borzolni.

Néha,- mert annyira szerettem, - neki eltértem a hajbabrálást, de csak rövid ideig, ugyanis az idegeim egy idő után vitustáncot kezdtek járni, s akkor bizony, kíméletlenül nekimentem, ellökdöstem magamtól.

Tél volt. Az osztályunk egy lóistállóból átalakított, hosszú pajtában volt, távol a törzsiskolától, s akkori nyolcadikosokként élveztük az ezzel járó tökéletes szabadságot, a felnőttektől, pedagógusoktól távol, ugyanis tanáraink a szüneteinket nem ellenőrizték, a törzsiskola kényelmét választották a mi felügyeletünk helyett.

A bejárati ajtó mellett a földön egy bádoglavór hidegvíz szolgáltatva a budiról bejőve a higiéniát.

Csárlira rájött a haj babrálhatnék, ám én különösen ingerült voltam ezekben, a napokban, így amikor a hajamhoz ért, durván eltaszítottam magamtól, s ő olyan szerencsétlenül esett, hogy a lavórban kötött ki.

Nagyon megijedtem, a szívverésem is megállt egy pillanatra. Ő nem szólt semmit, csak rám nézett, s kabátot véve hazament átöltözni: kiment a vizes ruhában a fogcsikorgató hidegbe.

Másnap nem jött iskolába. Megfázott. A megfázás szövődményeként tüdőgyulladás lett.

Megrázott a hír, zokogtam a bánattól, hogy ilyen gonoszságot követtem el ellene, én miattam beteg.

Éjszakánként vízióim voltak, attól féltem, hogy meghal.

Nagyon nehéz volt összeszednem a bátorságom, hogy elmenjek hozzá, de a negyedik napon összeszorítottam a fogam, s bekopogtam hozzájuk.

Olyan kitörő örömmel, és szeretettel fogadott, ami feledtette velem minden bánatom, s szégyenérzetem.

Nem kellett bocsánatot kérnem: a szeretete és jóságos lelke a bugyuta viselkedésem fölé emelte őt.

A múltó évek elsodortak egymástól bennünket. A kamasz barátság helyébe időnkénti telefonálások léptek, szemmel tartjuk egymást, életünk fontos eseményeit megosztjuk egymással. A vele való beszélgetések visszahozzák a kamaszkor ízét, illatát, s éveim előre haladtával ezek a beszélgetések egyre fontosabbakká válnak.

*

Lángoló szerelem

Lord betartotta ígéretét: Legközelebbi találkozásunkkor másodmagával volt, kísérője,- akit nemes egyszerűséggel csak Vanek úr, a titkárom-ként mutatott be,- egy korombéli, érdekes, síró- bohóc arcú fiatalember volt, sűrű, rövid, gyapjas hajzattal, s valami elképesztő humorral megáldva. Nem tudom a mai napig sem, hogy milyen rokoni kapcsolat fűzte őket össze, de

Találkozásaink állandó, és elengedhetetlen résztvevője lett, aki titkári feladatait komolyan, és feltétel nélkül végezte. Olyan természetességgel, és eleganciával, lett kibontakozó szerelmünk támogatója, s őrangyala, hogy

rövidesen lélegezni sem tudtunk nélküle. Ő szerezte be a mozi, és színházjegyet, virágkölteményeket, később apróbb ajándékokat, hogy semmi hétköznapi dolog ne zavarjon bennünket.

Ám a szembenézést nagyanyámmal nem kerülhettük el, s hogy a tisztességen ne essen folt, Lord édesanyjával látogatást tett nálunk, s a két anya szentesítette találkozásainkat, s mivel Vanek úr állandó kísérőnk volt, így szülői felügyelet nélkül találkozhattunk. Természetesen az este nyolcórai hazatérést szigorúan be kellett tartani.

Szerelmem tíz évvel volt idősebb nálam, akinek sok nőügye volt, de élete első szerelme én lettem. Gyönyörűen udvarolt, tisztelettudó volt, elbűvölő, és sármos. Napról napra jobban, és jobban szerettem. Már szinte csak akkor éltem, ha vele voltam.

Az érettségi vizsgám után Orosházára utaztunk az osztályommal, búcsú kirándulásra. Lord utánunk utazott, s én vele töltöttem az időmet, a karjaiban. Itt teljesedett be a szerelmünk, az övé lettem, olyan természetességgel, mint a levegő, amit belélegzünk. s bizonyossággá érlelődött bennünk az érzés, hogy az életünket együtt akarjuk leélni. Gyönyörű volt ez a nyár: álomvilágban éltem! Mindennap találkoztunk, mozi, színház, táncsték. Szerelmem minden napra tartogatott valami meglepetést, valami maradandó élményt. Nem volt olyan hétvége, hogy szerenádot ne adott volna. Bódultak voltunk a szerelemtől. Az eljegyzésünket terveztük: igaz, előtte volt még a főiskola, ám terveinken ez a tény nem változtatott: terveztük közös jövőnket. Augusztus vége volt. Vasárnaponként mindig Lordnál ebédeltünk, s

szerelmem ekkor közölte az édesanyjával, hogy feleségül szeretne venni, s kérte a beleegyezését, anyai áldását.

Anyai áldás helyett édesanyja, akinek addig csak a simogató kezét, meleg szavát, és törődését éreztem, a következőket mondta nekem: Ismered azt a mondást: suba a subához, guba a gubához?

Kislányom, te szegény lány vagy. A fiam gazdag fiú, ezért gazdag lányt fog elvenni,- majd kimondta a lány nevét, akit a fiának választott.

Szerelmem lehajtotta a fejét, és nem szólt egy szót sem, nem mozdult, a kezem sem érintette meg. Szétáradt bennem a hideg! Jégvihar pusztított bennem, s ízekről ízekre haladva zúzmarássá fagyasztotta a szívem! Belehalt a lelkem!

Az anyja megpuszilt, s még a következőket mondta: Ha lenne lányom, ilyennek szeretném, mint te vagy! Köszönöm, hogy megadtad a tiszta, szép szerelmet a fiamnak, de az élet kemény, és szerelemből nem lehet megélni!

Megkövült lélekkel felálltam, s mint egy zombi, az ajtó felé indultam. Lord felugrott, s tétován toporogni kezdett. Egy intéssel a helyén marasztaltam, s eljöttem.

Harmadnapra ott hagytam a várost.

Egyszervolt szerelmem sokáig küldözgette a leveleit, kétségbeesett jajkiáltásai azonban nem vertek visszhangot a lelkemben. Válasz nélkül hagytam valamennyit, s így egy idő után elmaradtak azok.

Az első szerelem mindent megadott, amit csak adhatott, de elpusztította a szívem.

Vezérlő csillag

Édesapám nyolcvan évet élt. A múlt században született, a húszas évek elején. Nagybirtokos családja ekkor egy fájdalmas politikai döntés következtében a Magyar-Román határ mellett, egy kis faluban, megmaradt birtokrészén gazdálkodott. A család szétszakadt, nagyobb része Erdélyországban maradt, Székelyföldön, Kiss nagyapám volt az egyetlen, aki kijelentette, hogy nem lesz bocskoros oláh, s Magyarországra menekültek át. Nagy tekintéllyel bíró, székely ember volt nagyapám. A kis birtok csak akkora volt, hogy részes munkásokkal maguk művelték, több család megélhetését nem biztosította.

A munkából a gyermekeknek is ki kellett venni a részüket, így édesapám egészen kicsi korától kezdve megtapasztalta a tisztes munka minden örömét, és fáradtságát.

Nagyapámról egészen halvány emlékem van, 1956-ban halt meg, én ekkor még csak három éves voltam, mégis megmaradt bennem az emléke.

Arra emlékszem, hogy fogja a kezem, megyünk az utcán, s az emberek kalaplevéve köszöntik, amerre megyünk: Áldást, békességet Nemzetes úr!

Nagyon büszke voltam, hogy az én nagyapám ennyire tisztelik, és boldog voltam, hogy ez a szép, fehér hajú, és nagyon magas bácsi az én nagyapám. Borzasztóan tetszett az öltözéke is, ugyanis haláláig székely népviseletben járt. Életemben először láttam ilyen

öltözéket, s valószínű, ezért is maradt meg ilyen elevenen az emlékemben.

Szóval édesapám nagyon hamar megtanulta, hogyha enni akar, bizony, dolgoznia kell. Ahogy cseperedett, úgy kapott egyre nehezebb, és több munkát a családban. A háború kitörésekor tizenhét éves volt, leventeként az oroszok munkaszolgálatra hurcolták több ezer társával együtt. Az embertelen körülmények között bevagonírozott emberek közül az éhezés, és vérhas járvány miatt csak nagyon kevesen éltek túl az utat. Édesapám a Gulág szigetekre került, s négy évet töltött itt állati sorban, éhezve, fázva, naponta porig alázva.

Hazaérkezése után besorozták az akkori néphadseregbe, tanulni kezdett, s szépen haladt a ranglétrán fölfelé.

1950-ben Szentes Városparancsnokává nevezték ki, s itt ismerkedett meg édesanyámmal, aki ekkor ápolónőképző iskolába járt.

Édesanyám sorsa is érdekes: anyai nagyszüleimet Torontálvásárhelyről zsuppolták vissza az Anyaországba, az országot megcsonkító trianoni döntés után, összes javaikat hátrahagyva, egy lovas szekérenyi ingósággal, személyes holmival. A Petrecz Család egyike volt azon családoknak, akik az 1830-as években más bajai, hódmezővásárhelyi családokkal útra keltek, hogy Debej Jácson, a pusztaságon életet teremtsenek, virágzó várost építsenek. Trianon elvett tőlük mindent! A templomot, a temetőt, az iskolát. Szétszóradtunk. A háború őket sem kímélte: nagyapám hősi halált halt a Don-kanyarnál, s nagyanyám négy gyermekkel maradt özvegyen, a legkisebb talán öt éves lehetett.

Szóval édesanyám a Polgári iskola elvégzése után Szentesre került Ápolónőképző iskolába, s az apámmal

való találkozásból szerelem lett, majd házasság, amit négy gyermek születése tett teljessé. Ötvenhárom évet éltek együtt.

Édesapám utolsó éveiben már ágyban fekvő beteg volt, gyakorlatilag etetni, fürdetni kellett, olyan gondoskodásra szorult, mint egy csecsemő.

Külön szobában voltak édesanyámmal, s csak halála közeledtét érezve” költözött” vissza a mama szobájába.

Megrázó volt számomra édesapám méltóságteljes búcsúzása az élettől.

Rendszeresen jártam haza, hiszen apám napi gondozása édesanyámnak nagyon megterhelő feladat volt. Drága jó anyám nagyon súlyos betegséggel küzdött, saját magát sem igen tudta ellátni, keresztanyám segítette át sok-sok nehézségen, s így édesapámat, láttam el az utolsó évében. Egyik alkalommal a fürdés után azt kérte tőlem, hogy vigyem ki az udvarra. November hónapjában jártunk, csípős idő volt már, ezért jó melegen felöltöztettem, s a tolókocsiba beültetve kigördítettem az udvarra.

Minden egyes fához, amit a két kezével ültetett, oda kellett vigyem, megsimogatta őket, elgondolkodva, messzire nézve. Majd a kétszárnyú kapuhoz mentünk, nézte az utcát, a házakat, az eget, majd csöndesen annyit mondott: Most arra kérlek, hogy vigyél be a szobámba.

A szobájában ugyanúgy, ahogy a fákat, minden tárgyat megsimogatott, s kérte, hagyjam magára egy kicsit. Így tettem.

Nem sok idő múlva szólított. Belépve a szobába annyit mondott: elbúcsúztam. Vigyél „haza” a mamához.

Átvittem édesanyám szobájába, levetkőztettem, lefektettem, ültem mellette, s fogtam a kezét. Hosszas hallgatás után megszólalt: Nekem mama volt a vezérlő

csillagom! Egyetlen hibát követtem csak el: soha nem mutattam ki a szeretetemet iránta. S ez nagy hiba volt. Még jóváteheted, szóltam.- Még elmondhatod! Egy évvel a halála után édesanyám elmesélte, hogy édesapám a halála előtti pillanatban így búcsúzott tőle, ezekkel, a szavakkal: Te voltál nekem a vezérlő csillagom!

*

A lélek fájdalma

A fizikai fájdalom minőségétől, fokozatától függően viszonylag egyszerűen kezelhető: Terápiákkal, gyógyszerekkel, egyéb más módokon.

Am van másféle fájdalom. A lélek fájdalma!

Tudod, hogy gyógyítható? Megtapasztaltad?

Én igen!

Van az életemnek olyan szakasza, amire nem szívesen emlékszem, amit mindenki előtt eltakarok, mert annyira fájdalmas, hogy még mindig megroskadok, ha felidézem. Házasságra vágytam. A szeretett férfi oldalán élni, gyermekeket szülni, tőle, neki.

Álmodtam boldogságot, szerelmet, hosszú, egymással leélt életet.

Az életem másként alakult. Meg kellett tanulnom nélküle élni.

Hosszú évekig éltem szeretetlenül, Istent tagadó módon. Pusztítottam mindent, ami körülvett, legfőképp magam.

Férjhez mentem. Férjem tudta, hogy nem szeretem szerelemmel.

A házasságom önpusztítás volt: szerelem nélkül, szeretet nélkül, „csak azért is”-ból.

A férjem határtalan türelmének köszönhetően lecsillapodtam kicsit, s kialakult irányába bennem a végtelen tisztelet, és szeretet. Egy idő után már figyeltem rá, törődni tudtam vele, s ő ezt hálával, és szeretettel fogadta.

Óvott, és féltett. Legfőképp önmagamtól.

A kapcsolatunk kisfiunk születésével lett teljes.

A Jóisten másként gondolkodott: magához szólította kicsi anygalkánkat.

Lelkileg összeomlottam, s nincs is sok emlékem erről az időszakról. A csodálatos emberi elme gondoskodik arról, hogy a nagyon fájdalmas lelki dolgokat valahogy túlélje az ember...

A gyógyulást a másodszülött fiam érkezése hozta, s a teljes összeroppanásom is!

Koporsó mellett állni roppant fájdalmas esemény. Kétszer úgy állni ott, hogy a szíved alatt hordott gyermeked temeted, abba csak bele örülni lehet.

Hetekig altattak, mesterségesen tápláltak, s sokára, csontvázvá fogyva, lélekben megrokkanva kezdtem feleszmélni ebből a kómaszerű állapotból.

Úgy éreztem, hogy sohasem fogok felépülni, s igazából nem is akartam. Vegetáltam.

A napjaimat a temetőben töltöttem, a két pici sírhalom mellett, s álmodtam.

Boldogságot, örömet, gyermekkacagást, gyermekcsókot.

Sok-sok idő telt el, s egyik alkalommal bementem a temetőhöz közeli kápolnába. Valami oda húzott! Ma már

tudom, hogy az áldott orvos hívott, az ő szavát hallotta meg a szenvedő lelkem!

S a kápolnában katartikus élmény ért: Egy éteri szépségű hang az Áve Máriát énekelte, s az én könnyeim elkezdtek folyni, s csak sírtam, és sírtam, nem tudom, milyen hosszú ideig, de a lelkemet ezek a könnyek megtisztították minden sötét gondolattól, minden éles fájdalomtól, s ahogy átadtam Istennek terhemet, úgy könnyebbültem meg fizikailag is, és lelkileg egyaránt.

Ezután tudatosan keresni kezdtem azt a helyet, ahol megélhetem azt a lelki békét, és elveszett boldogságot, amit itt megéltem.

Isten útmutatásával rátaláltam arra a közösségre, akiknek a törődésük nélkül - férjemével együtt- elvesztem volna a fájdalomban. Jóságával bizonyította az ő nagy kegyelmét: enyhülést, majd gyógyulást adott, és megtanított egy nagyon fontos igazságra: A lélek fájdalmát kizárólag Ő gyógyíthatja meg! Akárki megtapasztalhatja ezt, hite ereje szerint.

A tévelygő ember hatalmas fájdalmak árán.

*

Szülővé válni

Az anyaság számomra a legcsodálatosabb dolog a világon. Nagyon korán, tizenéves korom végétől érettnek éreztem magam az anyaságra, mégis sokáig kellett várnom rá, s tragédiák sorozatán keresztül jutottam el

ehhez a menyei állapothoz. Ám vannak, akik másként válnak szülővé!

Ők azok, akiknek szívükben születik meg gyermekük: az örökbefogadó édesanyák édesapák.

Mert hála Istennek, sokan vannak ők, s egyre többen lesznek, remélem! Minden kicsi lélek megérdemli, hogy szerető családban nőjön fel, hogy a szülői szeretet egyengesse életét!

Tudom, sokan felhörrennek most, s hangot adnak abbéli véleményüknek, hogy a genetikai adottság, amit magukkal hoznak a szívekben született gyermekek, kiszámíthatatlanná teszi az örökbefogadó, és fogadott jövőjét.

Ez tévhit, amit az ismeretlentől való félelmeink táplálnak, s amik ha lassan is, de idejemúlttá válnak, remélem!

Kétségtelen tény, hogy genetikailag sok mindent magával hoz a születendő gyermek, de az a kis családi közösség, amiben felnő, az határozza meg a gyermek, és szülő kapcsolatát, a gyermek társadalomba való beilleszkedését, ott elfoglalt helyét!

Gondoljunk csak bele: a saját gyermekünkről sem tudjuk, hogy felmenőitől mit örököl? Milyen pozitív, vagy negatív tulajdonságai lesznek? Hajszíne, testalkata, észbeli képességei milyenek lesznek? Senki sem tudhatja! Mégis, bátran vállaljuk az utódnemzést, örömmel szülünk, nevelünk!

Ha magunktól nem sajnáljuk az anyaság, apaság örömét, akkor ne bántsunk másokat azért, mert édesanyákká, édesapákká válnak!

Ezek a szülők ugyanazt a tiszteletet és megbecsülést érdemelik! Ők nem csak szülői feladatból diplomáznak jelesre, hanem önzetlenségéből, emberségéből is.

Születés

Fiam jelentkezése az életemben olyan váratlan, de legfőképp hihetetlen volt, hogy hetekig fel sem fogtam igazán, hogy egy kis élet növekszik a szívem alatt. Sok-sok napba telt, mire az öröm okozta sokk köde elmúlt bennem, s a helyét átvette valami eufórikus lebegés.

S attól kezdve szinte nem létezett más számomra, mint a kisfiam.

Tudtam, hogy fiú lesz. Ez olyan titok, amire nincs magyarázat, egyszerűen tudtam, és kész. Ugyanilyen belső bizonyosságot éreztem, amikor kislánnyommal voltam áldott állapotban.

Korom miatt veszélyeztetett terhesként tartottak nyilván a terhes gondozóban, hisz már nagyon közel voltam a „prima mater” korhoz. Az ötödik hónapig minden rendben ment, semmi problémám, még rosszullétem sem volt, amikor egy délutáni sétán olyan görcsös fájdalom lepett meg, amibe azt hittem, belehalok.

Korházba kerültem, fenyegető koraszülés gyanújával. Egy idő után hazaengedtek a korházból, s otthon szövögettem édes álmaimat, hogy hogyan fogunk élni, ha kisfiam világra jön. Édes álmaimat szétszakította a koraszülés, Manócskám huszonnyolcadik héten császármetszéssel megszületett. Korai lepenyleválás végett volt szükség a műtétre, mindkettő életveszélyben voltunk. Mire magamhoz tértem az altatásból, kisfiam átszállították egy másik klinikára, ahol szakszerűen képesek voltak ellátni őt. Az orvos nem titkolta előlem azt a tényt, hogy az életben maradása a fiamnak nagyon csekély.

Annyira gyenge voltam, hogy a telefonig sem jutottam el, így híreket gyermekem állapotáról csak közvetve kaptam, nagyon árnyaltan fogalmazott a családom minden tagja. Három hét elteltével engedtek ki a kórházból, s első utam kisfiamhoz vezetett.

Az inkubátorban feküdt, háttal nekem, s mindenhől csövek lógtak ki belőle. A csendet csak a lélegeztető gép idegesítő sípolása zavarta meg. Fiacskám, mintha megérezte volna, hogy ott állok, kicsi fejcskáját megmozdította, s próbált rám fókuszálni.

Fiam kezelőorvosa közölte, hogy kritikus az állapota a gyermekemnek, s készüljek fel a legrosszabbra.

Forró könnyek borították el az arcomat, s imádkozni kezdtem, olyan belső hévvel, és igaz hittel, amire addig talán nem volt példa. Szűz Mária segítségét, Isten kegyelmét kértem, majd térdre zuhantam, és kiszakadt ajkamon egy zsoltár, a huszonötödik: „Szívemet hozzád emelem, és benned bízom Uram”- ami olyan fájdalmas jajkiáltás volt, hogy összeszaladt az összes gyógyító a folyosón, és mindenkinek könnybe lábadt a szeme.

Az imádság után megtelt a szívem bizonyossággal, és reménnyel: tudtam, hogy élni fog a fiam.

Mert lehet az én kezem gyenge, de az Úr a kezemet szorosan fogja!

*

Szaloncukor

Kisfiam az életveszély elmúltával átkerült egy másik kórház koraszülött osztályára, ahol ugyan még inkubátorban volt, de már a közvetlen életveszély nem fenyegette. Napról napra gyarapodott pár dekát, és ez olyan örömmel töltöttek el, amit Dárius király kincsei sem múlhattak felül. Reggel hét órakor már a kórházban voltam, s órákig lestem, figyelem a csöppecskémet, ahogy küzd, és harcol a kicsi életéért. Tehetetlennek éreztem magam, iszonyúan dühös voltam, mert ebben a harcban nem tudtam segíteni. Kívülállóként kellett végignéznem mindent, ami vele történik, és meg sem érinthettem. Kívülállóként, mondom, mert tényleg annak éreztem magam. Tudtam, hogy az én szívem alatt nevelkedett, én szültem, de nem éreztem, hogy közöm lenne hozzá.

Hisz még csak a karomba sem foghattam. Azon kívül, hogy háromóránként lefejtem az anyatejet, semmit sem tehettem érte. Kirekesztett voltam, és végtelen szomorú.

December hatodikán ugyanúgy érkeztem a kórházba, mint máskor. Kisfiam nem volt az inkubátorban, s én, mint az eszelős, rohantam egy nővért keresni, mert szörnyű nagy bajra gondoltam. Rohantamban egy nővér elkapta a karom, s arra kért, hogy menjek be a főorvos úr szobájába. Megpördült velem a folyosó. Elvesztettem az eszméletem.

Arra tértem magamhoz, hogy a nővérek, és orvosok körbe állnak, s mosolygós arccal arra biztatnak, hogy üljek fel. Majd szétnyílt a sorfal, s az egyik nővérke a kezembe adta a pólyába, és alufóliába csomagolt

fiacskámat, „Mikulás” ajándékként, a következő szavakkal: Anyuka, ez az ön szaloncukorkája!

Megkönnyebbült lélekkel, zokogva öleltem magamhoz kicsi fiamat. Sokszor elképzeltem azt a pillanatot, amikor először magamhoz ölelhetem őt, de igazából szavakkal le sem írható ez az érzés. S mikor először a mellemre emeltem, akkortól már tudtam, hogy életünk végéig összetartozunk, s nem jöhet olyan rossz az életünkbe, amit át ne vésznénk.

*

Rák

Félelmetes. Riasztó. Amikor szembesülsz vele, lebénulsz. Cselekvőképtelenné válsz. Elfutnál, de tudod, ez az egyetlen dolog, amit nem tehetsz. Sírsz. Átkozódsz. Az égre feszülsz. Perelsz mindenkivel. Istennel legfőképp.

11 hónapos volt Manócska, amikor szembesülnöm kellett ezzel a borzasztó diagnózissal. A rák egy nagyon ritka fajtájával: a szemfenék rákkal. Száz betegből kilencvenkilenc meghal!

Elkezdődött az ámokfutásom. Egyetlen dolgot tudtam csak: nem adom fel harc nélkül.

Futottam egyik orvostól a másikig. Hiénától hiénáig. Mert hiénák voltak ezek, egytől egyig: csak a pénz kellett, s ha a zsebükben volt, széttárták karjaikat, s küldtek a következőhöz. S én mentem Ámokot futottam.

Nem tudtam racionálisan gondolkodni, menekültem az iszonyat elől.

Nem tudtam imádkozni. Átkoztam az Istent.
Megtagadtam.

Az egyik vizsgálat után azt mondta az egyik szemészprofesszor - miután szó szerint a karomba lökte a fiam: - Csináljon másikat! Ez úgyis meg fog halni!-
Összeroppantam.

Nem emlékszem, hogy jöttem el. Csak az dörömbölt az agyamban, hogy vége mindennek, feladom, s ha meg kell halnia, én a fiammal együtt akarom a halált! Most!
Azonnal! Vágytam a halálra!

Közel a lakásomhoz volt egy lakótelep, felmentem a tizedik emeletre. Csak az zakatolt az agyamban, amit az orvos mondott. És meg akartam halni. A fiammal együtt. Elszántam magam, hogy véget vetek a szenvedésnek, a fiam, és magam szenvedésének.

A végső ugrás előtt magamhoz szorítottam kisfiam. S ekkor ő rám mosolygott! Megsimogatta az arcom, s olyan nagyon bizalmasan simult hozzám, hogy hirtelen kijózanodtam!

Kitört belőlem a zokogás, fuldoklóan, mélyről, s a szívem felengedett, s hirtelen megtelt szeretettel, megbocsátással.

Térdre estem, s kitört belőlem egy zsoltár, ami a menedékem nehéz pillanataimban: Szívemet hozzád emelem, és benned bízom, Uram!

Mai eszemmel tudom, hogy csoda történt ott, és akkor. Isten simogatta meg a szívem. Üzenet volt tőle, ami így hangzott: Te elengedted a kezem, de én nem engedtelek el!

Ez volt a második megtérésem.

Kálvária

Hogy Isten útjai kifürkészhetetlenek, erre tanúságot teszek.

Marosvásárhelyre utaztam kisfiammal, a nagymamához. Stílszerűen azt kellene mondanom, hogy az anyósomhoz, de ez igaztalan lenne: mindig édesanyám volt, az első perctől kezdve, a mai napig.

A vonaton utazva beszélgetésbe elegyedtem egy tündéri házaspárral, akik Kincses-Kolozsvárra utaztak. Jánoska kisfiam nagyon szerette a meséket, akkor épp a Csipike meséknél tartottunk. Kiderült, hogy a házaspár nem más, mint a Csipike mesék írója, és felesége. A gyermek mindig közel hozza egymáshoz az embereket, s a beszélgetésünk folyamán elmondtam kisfiam betegségét, s azt is, hogy az orvosi vélemény alapján talán fél évet élhet még.

Javasolták, hogy Marosvásárhelyen keressem fel a kettesszámú szemklinikán F. L. szemész professzor urat, mert Ő csodákra képes.

Így tettem. A professzor úr azonnal fogadott. Alapos vizsgálat után kijelentette, hogy a gyermekem élni fog, sorozatműtéttel megmenti az életét, bár a látását már nem tudja megmenteni. A nap kisütött felettem. Mit bántam én a vakságot, hiszen életet ígért, s akkor csak erre tudtam gondolni. A nehézségekről, amivel a vakság jár, halvány fogalmam sem volt, s talán jobb is, hogy nem tudtam, minek nézek elébe.

A legsötétebb Csauseszku időszakban volt ez, a diktatúra ingott ugyan, de még tartotta magát.

A professzor úr felírta, hogy milyen gyógyszerekre van szükség, s azzal váltunk el, hogy két hét múlva találkozunk, s elvégzi a szükséges szemészeti beavatkozásokat.

Kint a folyosón összeborultunk mamával, zokogtunk, neveltünk, hisz reményt adott a professzor.

Hazajöttem, s a családom összefogásával egy héten belül a kezemben voltak a műtétsorozathoz szükséges gyógyszerek, eszközök, s indultunk vissza Marosvásárhelyre.

Mama szokás szerint elénk jött Székelykocsárdra, s ettől kezdve mintha Isten tenyerén lennék, úgy éreztem magam: mindenről intézkedett, nekem csak az volt a dolgom, hogy pihenjek, erőt gyűjtsek.

Két nap múlva elindultunk a klinikára: mama, Manó, és én.

Csikorgó hideg volt, térdig érő hó, s lefagyott úttest fogadott az utcán bennünket. Babakocsiban vittük kisfiamat, mert úgy állapotunk meg a professzor úrral, hogy a műtét után, ha felébredt, hazavisszük, nem marad a kórházban benn fekvő betegként.

A Lupeni útra a Grand hotel mellett kellett felmennünk, egy nagyon meredek, eljegesedett úton. Budapesti lakosként nem voltam tisztában azzal, hogy egy ilyen út veszélyes is lehet, így bátran nekivágtam.

Negyed úton lehattunk, amikor olyan síkos szakaszra értünk, ahonnan már nem tudtunk visszafordulni, de előre sem tudtunk menni. Térdre estem, toltam a babakocsit magam előtt, a másik kezemmel a mamát húztam-vontam, fogcsikorgatva, végső erőfeszítéssel, mert úgy

éreztem, ha visszafordulunk, a fiam talán sohasem jut el a gyógyulást jelentő klinikára!

Nem tudom, meddig tartott, míg felértünk ezen az emelkedőn: remegtem, kimerült voltam, izzadt, csapzott, de egyszer csak fenn voltunk.

Diadalmasan visszanéztem, s két véres csíkot láttam: a jég lenyúzta a lábamról húsig a bőrt, a nadrágom cafatokban lógott. Nem éreztem fájdalmat, csak valami eufórikus örömet, a győzelem örömét.

Két véres csík jelezte az utamat. Két véres csík, stációról stációra.

Ez volt az Én Kálváriám.

*

Bagyi

Gyereklányként sohasem hordtam nadrágot, az fiú viselet volt. Annyira belém lett nevelve, hogy felnőve sem váltam nadrágossá, csak a negyvenes éveim körül kezdtem hordani. Igen kényelmes viselet, ennek ellenére szoknyában van igazán komfortérzésem.

Maya ruhás kislány volt, kora tavasztól késő ősziig szoknya, télen, hidegben nadrágviselete volt.

Kompromisszumot kellett kötnöm a lányos, és fiús viselet között, mert Mayai igazi sárba toppantó ördögfióka volt, aki bárhol, bármikor képes volt leülni, elábrándozni az élet dolgain.

(Volt rá eset, hogy a Blaha Lujza téri aluljáró lépcsőjén ült le, s a sürgetésekre csak annyit mondott: Ne zavarj,

kérlek, most gondolkodom!) Lányos neveléséhez tartozott a baba.

Rengeteg babája volt, két éves korára talán harmincat is meghaladta a számuk.

Születésnapot ünnepelni mentünk Gödöllőre a szüleimhez.

Édesapám fogadott bennünket, édesanyán a városban volt, Maya születésnap tortájáért ment.

Maya papa szemefénye volt: kölcsönös imádattal lógtak egymáson. Maya első szava nem mama volt, hanem apapa. Ez is mutatja, mennyire szoros volt az ő kapcsolatuk.

Papa bevezette Mayait a szobába. A kiságyban egy nagy, szőke hajú játék baba feküdt.

Mayának akkorára kerekedett a szeme, mint egy teniszlabda, s elhalóan csak annyit sóhajtott: Bagyi. (Bagyi, azaz nagy- az édesanyámat szólította így).

A babával csak annyi gondunk volt ekkor, hogy akkora volt, mint ő maga, de puha párnateste kiválóan szolgált a pihenését, játékot. Egy pillanat alatt örök szerelem szövődött Bagyi baba, és lánykám között.

Bagyi a mai napig meg van. A többi babát elajándékoztuk, de Bagyi örök.

Ha gondja, baja van lánykámnak, a mai napig Bagyi a vigasztaló.

*

Babalogika

Marcsi kislányomra mindig a terített asztalnál jött-gyerekszokás szerint - a szükség. Harsány hangon be is jelentette, hogy pisilni, vagy kakilni kell! A civilizált szülő azonnal oktat, így én is folyton neveltem. Kicsi lányom! Nem kell bejelenteni! Szó nélkül bemész a fürdőszobába, elvégzed a dolgod, kezet mosol, és visszaülsz az asztalhoz! Ugyanis „ez” magánügy Egyik reggel az ágyacskája közepén apró nedves foltot találtam. Kérdőre vontam: - Mi ez, kicsikém?

Ő ártatlan pillantással felelt: Magánügy!

*

Gábrriel arkangyal

Lányom nagyon szerette a kis bibliai történeteket, csillogó szemekkel hallgatta a felolvasást, s abban a korban volt, amikor mindenre kérdezett: miért?

Jana két óvodába járt, délelőtt a vakok óvodájába, délután pedig egy nagyon kedves ismerősöm jóvoltából látó gyerekek között szívhatta magába a tudást. Maya nagyon szívesen jött velem, sokszor alig tudtam kikönyörögni a sok gyermek közül, olyan jól érezte magát gyermekközösségben. Természetes, hogy az óvodában tanult énekeket, verseket is mind megtanulta az ő okos bátyuskájától, együtt énekelt vele, zengett a házunk az éneküktől. Szerették a népdalokat. Ebben az

időben tanulta kisfiam a Gábor Áron rézágyúja című dalt, ami Mayani kedvenc éneke lett. Sokszor rázendített erre a ritmusos, pergő dalra, csak úgy harsogott a hangja. Karácsonyra készültünk, s természetesen még mindig az angyalka hozta a fát. Igen ám, csak az én cserfesem már nem elégedett meg azzal, hogy angyal. Milyen angyal? Hogy néz ki? Van-e szárnya? Hogy tud repülni? Hogy fér be a házba? Szóval ezer kérdéssel bombázott, s én biza meséltem: Gabriel arkangyal hozza a fát, kicsim, nagy, erős szárnyaival huss, beröppen hozzánk, és leteszi, ide a sarokba, ahová a karácsonyfa helyét előkészítettük, s azzal már röppen is tova, viszi a többi fát más jó gyerekek házába. S nagyon vigyáz arra, hogy meg-ne lássák, mert ember szeme nem láthatja őt! Hálából, hogy ilyen jó hozzánk énekelni kell a karácsonyfa alatt egy szép éneket, a Mennyből az angyal című karácsonyi dalt. Meg is tanítottam két csemetémnek, s elképzeltem az áhítatos, szép pillanatot, amikor csengő hangjukon felcsendül az ének karácsonyfa alatt.

Nos, elérkezett a szenteste, s nagy titkolózások közepette édesanyám, édesapám feldíszítették a karácsonyfát, ami nem volt egyszerű feladat, mert lányom roppant izgágán viselkedett. Elhatározta, hogy ő bizony meglesi Gábor Áron arkangyalt, mert azt neki látnia kell. Milyen a szülő? Még angyalt is varázsolt a gyermeke kedvéért, s én is ezt tettem. Beosontam a hátsó szobába, magamra terítettem egy hófehér lepedőt, s hogy glória nélkül ne maradjak, hamarjában némi cukorspárgára kötözött szaloncukorból varázsoltam a fejemre koronát. Leoltottam a villanyt, majd kis zajt csaptam, épp, csak annyit, hogy Maya kíváncsiságát felkeltsem, s mikor bekukucskált az ajtón,

átsuhantam a konyhán, és a hátsó kijáraton kiszaladtam. Maya óriási sikoltozásba kezdett: Láttam az angyalt! Láttam az angyalt! -kiáltozott, s izgatottságában nem vette észre, hogy akkor lépek be a teraszról a nappaliba. Édesanya, hallod, láttam a Gábiel angyalt! Kiáltozott boldog örömmel! Csillogó koronája volt, hófehér ruhája, és szép, nagy szárnya! Gyere, rángatott, még lehet, hogy te is meglátod, s húzott kifelé az udvarra. Ám ekkor megszólalt a csengettyű a belső szobában, s elterelődött a kislányom figyelmére. Kézen fogta Manócskát, sietve húzta maga után, felfokozott izgalommal az angyal les után. Gyönyörűen csillogott a karácsonyfa. Szüleim mellénk álltak a szoba homályos sarkából, s könnyes szemekkel nézték a két unokát. Mayát, ahogy Jánoskának vezeti a kis kezét, magyarázva, milyen színes gömbök, cukrok, egyéb csodák találhatóak a fán. Megköszörültem a torkom. Kislányom, kisfiam, - szoltam: az ének, ne feledjétek, tudjátok... Maya megilletődve rám nézett, és tele torokból elkezdte énekelni, Jana pedig boldogan csatlakozott hozzá: Gábor Áron rézágyúja fel van virágozva...

Azt hiszem, a kacagásunk felhallatszott a mennyekig, nem csak a Jóisten, de Gábiel arkangyal nagy-nagy öröme. ilyen víg karácsonyi ünnep láttán.

*

Karácsony

Gyerekek között mindig van vita, bármennyire szeretik egymást.

A csemetéim vitáit sohasem hagytam eldurvulni, s ha összevesztek, mindig arra ösztönöztem őket, hogy durvaság nélkül, beszéddel oldják meg vitás kérdéseiket. Természetes, hogy voltak feszültségek bennük, főleg Jánoskámban, hisz neki vakon kellett megértenie a látó testvérét, s ez nem ment zökkenőmentesen, s ez fordítottan is így működött a kislányomnál.

Lényeg, ha már túlzásba vitte valamelyik gyerekem a keménykedést, akkor azt szoktam mondani, hogy majd megfegyelmek, ha nem hagyod abba! Ez általában hatott, lecsendesedtek, vagy ha nem, akkor jött a „vérig sértés,” ami így hangzott: Ronda disznó vagy!

(A mai napig halálos sértés, tehát ezzel az eszközzel keveset éltem, élek.) A nevelésem nem a verésen alapult: a beszélgetésen. Az agressziót igyekeztem kiiktatni az életünkből. Van a nagybetűs életben elég.

Három éves volt Mayani, s levelet irtunk a Jézuskának.

Maya semmi mást nem kért a Jézuskától, csak szemet. Merthogy a Manócskát szeretné vele megajándékozni. S ebbe az ötletébe annyira beleszerelmesedett, hogy észérvekkkel nem lehetett meggyőzni, minden évrre azt válaszolta, hogy Jézuska tudja, hogy ő jó kislány, és igenis, teljesíti a kívánságát. Akkora csodavárás volt benne, hogy összeszorult a szívem. Nem tudtam, hogy a karácsonyi ajándékbontást hogy éli meg.

Szenteste (ekkor még az „angyalok” hozták hozzánk a fát,) nagyika, és apóka volt a fa feldíszítője, addig mi sétáltunk, beszélgettünk, énekeltünk, majd a szüleimmel megbeszélte időpontban hazamentünk.

Felcsendült a karácsonyi csengettyű, s a két csemetén ámulva nézte a szépen feldíszített fenyőfát. Maya egyszer csak kézen fogta Janikát, s húzta, vonszolta maga után, s

közben kiáltozott: gyere Manó, gyere! Nagyon szép ajándékot kapsz tőlem, meg a Jézuskától. Toporzékolva a türelmetlenségtől kérte az ajándékát.

Áadtam, remélve, hogy nem lesz nagy a csalódása. (Színes ceruzák, és rajzfüzet volt benne.)

Kibontotta, s csak állt, mosolytalanul, a szeme teleszaladt könnyel, és kiment a szobából.

Utánamentem, bár fogalmam sem volt, mit mondhatnék neki.

Az ajtó előtt megálltam, s hallom a síros hangját, amint a következőket mondja:

Istenke bácsi! Én szólók hozzád, Mayani! Hát tudd meg, hogy a Jézuska most nagyon rossz volt! Légy szíves, jól fegyelmezd meg!

*

Rígasztalás

Két gyermek, két külön világ. Jánoskám könnyen sírva fakadt, hamar sértődött, lánykám picinek sohasem sírt, nagyobb gyermekecske korában is csak igen ritkán, ő kacagós kislány volt, mindig tudtam, merre jár, mert örökké dudorászott.

A cipőfűző bekötése emberpróbáló feladat a gyermek számára, a vak gyermek számára pedig igazi kínzást jelent. Ezt csak a cipzár le-felhúzásának, összekapcsolásának megtanulása múlja felül. Sohasem kérdőjeleztem meg fiam képességeit, így három éves korára önállóan öltözött, vetkőzött, rendet rakott maga után. Ha vásárolni mentünk, segített haza hozni az árut. Kicsi csörgő labdát csörgettem a kezemben, így a hang

után önállóan tudott közlekedni, nem kellett a szoros „vezetés”. Ha vágyott a közelségemre, ott volt a kezem, de mint más három éves gyermek, ő is szerette a szabad sétát, anya keze nélkül. Játszótéri sétáink idején szívesen kerékpározott háromkerekű biciklijén, futkározott, mászókazott, élvezte a szabadidőtöltést. Egyetlen dologra nem tudtam rávenni: a homokozóban való játszásra. Ahogy megérezte a kezén a homokot, úgy utálkozott, olyan fintorokkal tiltakozott, amit az óta sem, tapasztaltam egyetlen gyereknél sem. Imádta a tapintó sétákat, élvezettel fedezte fel az őt, körülvevő világot. Tapintó séták, mondom, hisz csak tapintás által tudtam, tudom közvetíteni neki azt, amit mi látók rápillantással meglátunk. Ő tapintja, megszagolja, megkopogtatja. Esetleg ízleli, így nyer képet a világról. S annyit tud, amennyit megláttatunk vele. Mivel én magam is élvezettel fedeztem fel ezt a másfajta látásmódú világot, a közös megtapasztalás élménye nagyon közel hozott minket egymáshoz. Leleményessé tett, így mindig új, és új élményekkel, tudással gyarapodtunk, hisz fiamon keresztül az én tudásom is kiteljesedett, több lett.

Elérkezettnek láttam az időt, hogy kisfiam a cipőfűző bekötésének rejtelseibe beavassam. Próbálkozott vele szegénykém, és valamiért nem akart összeállni benne a megtanuláshoz szükséges mozdulatsor.

Magyaráztam ugyan, hogy nem lehet egyszeribe megtanulni, majd szépen lassan, sok gyakorlással sikerülni fog, türelemre intettem, de az én kis bogaram egyre csak próbálkozott, s a sokadik kudarc után keservesen sírva fakadt.

Majd, mire vigasztalni kezdtem volna, rám ripakodott:
Édesanya! Te nem tudod a kötelességed? Sír a gyereked!
Légy szíves, rígasztalj meg!

Kacagva öleltem magamhoz. Szállóige lett családukban
ez a tündéri kiszólása olyannyira,
hogy mind a két gyermekem, ha szomorú, a mai napig
úgy jönnek hozzám: Édesanya! Légyszíves rígasztalj
meg!

*

Utcaképek

Édes anyanyelvünk

Reggel, hét óra. Munkába indulók tömege a
buszmegállóban.

Unott, közönyös arcok, mosoly véletlenül sem, fénylik
egyetlen arcon sem. Hömpölyög a szürke massa.

Három gyermek jön velem szemben, nyolc-tíz éves
formák, középen egy kisebb.

A kicsinek lóg a cipőfűzője. Megszólítom:

Kicsikém! Kösd meg a cipőfűződ, mert elbotolhatsz
benne!

A gyermek megáll velem szemben, kerekre tárgult
szemmel néz.

Az egyik nagyobbacska ráförmed: Kösd má be a cipőd,
te köcsög!

*

Áldott kenyér

Kora reggel, indul a flúgos futam. A fiam szalonnát kér, azaz mégsem, kakaót, de inkább teát, lányom szokás szerint nem kér kakaót, gyümölcsöt, szalámit, kekszet, szóval, semmi sem kell, dühöngök: manna, az kéne? Igen, mannát kérünk, skandálják kórusban. Kiborulok, kenyér a szemétben landol, sapka, sál, kabát fel, indulunk. Lányom óvodába, fiam iskolába, s megkönnyebbült lélekkel dolgozni indulok.

Van időm, sétálok, nézelődöm.

Regenerálódom.

A lakótelepi kukánál tarka szoknyás asszony, vállán batyu.

Lábaiba kapaszkodva koszlott ruhás rajkó.

Az asszony kotorászik a kukában.

Egyszer csak odahajol a gyermekhez, kezében egy darab kenyér.

A gyermek ruhájába törli, majd boldogságtól sugárzó arccal enni kezdi.

*

Édesanya

Anyanyelv.

Haza

Szeretet.

Isten

Hit
Alázat
Gondoskodás
Törődés
Barátság
Biztonság
Menedék
Meleg
Fény
Otthon

Nekem az édesanyámról ezek a szavak jutnak az eszembe.

Édes anyanyelvünkben szebbnél szebb szavakkal határozhatjuk meg mondanivalónkat, így az édesanyaságot, édesanyánkhoz kapcsolódó érzéseinket is. A világon nincs még egy ennyire gazdag, érzelem dús nyelv, mint a miénk. Nagy felelősség e kincsnek az őrzése, ápolása, s továbbadása gyermekeinknek.

*

Édes anyanyelvünk

A gyermekeinket szép, ízes magyar beszédre kicsi koruktól fogva oktatni, nevelni kell. Olyan csodálatos a mi nyelvünk, hogy igazán megérdemli a törődésünket, s ezt az igényt gyermekeinkben a beszédtanulás első pillanatától fejleszteniünk kell!

Soha nem szerettem, ha beszélgetőpartnereim szleng szavakat használtak, használnak, esetleg idegen szavakat, hiszen nyelvünk csodálatos gazdagsága lehetővé teszi, hogy gondolatainkat szépen, változatosan kifejezhessük.

Kislányom az óvodában, a kis gyermekközösségben olyan szavakat kezdett használni, amiket nem helyeseltem, és mindig kijavítottam, behelyettesítve szép magyar szóval a szlenget, értelmetlen rövidítést, netán az igen helyett rendszeresen használt oké-t is.

S mindig elmondtam azt is, hogyha nem használjuk nyelvünket, elvesz értékes, szép édes-anyanyelvünk.

Egyik alkalommal kislányom igen helyett ismét az oké szót használta. Ránéztem, mire Ő huncut mosollyal az arcán azt mondta: bocsánat, igen, mert ha nem használom, elvesztődik az édesanyám, és a nyelvem.

Azt hiszem, ennél csodálatosabban talán még Kazinczy Ferenc sem fogalmazhatná meg az anyanyelv fogalmát, fontosságát.

*

Hangyal

Természetes volt nálunk, hogy a gyermekek bibliai történeken keresztül egészen kicsi koruktól kezdve hallják az igét. A mesék, verses mondókák mellett erre nagyon odafigyeltem.

Erős, és összetartó közösséghez tartoztunk, a Frangepán utcai Református közösséghez, tőlük nagyon sok lelki támogatást kaptam.

Kislányom ámulva hallgatta ezeket, a kis történeteket, sokszor visszakérdezett. Gyermekésszel ekkor még meseszerűen fogadta a bibliai történeteket.

A fantáziáját nagyon megmozgatták az angyali történetek, vissza-visszatért kérdéseivel ehhez a témakörhöz.

Egyik délután a játszótéren az én kis örökmozgóm már vagy fél órája hasalt a fűben, s mereven nézett valamit.

Közel mentem hozzá, s kértem: Mit nézel, kicsi lányom? Ő átszellemült arccal rám pillantott, ujját a szája elé téve így szólt: pszt! Hangyal!

*

Ima

Tanítottam fiacskámat az esti imára.

Én Istenem, Jó Istenem!

Becsukódik már a szemem,

S engedelmesen mondta utánam a sorokat,

De a Tied nyitva, Atyám, folytattam, mire kisfiam boldog örömmel kezdett ugrálni, kiabálni: Az enyém is nyitva, édesanya, az enyém is nyitva!

*

Indián

Három éves volt édes kicsi fiam, amikor kijelentette, hogy ha nagy lesz, kántor lesz.

Már ekkor gyakorolgatott egy kicsi szintetizátoron, hallás után bármilyen éneket eljátszott, elénekelt. Karon ülő

baba korától kezdve jártunk a keresztény közösségünkbe, s sok-sok szép gyermekdalt tanult meg a gyülekezetben, s természetesen otthon is. Az ige olyan természetes számunkra, mint a levegő. Levegő nélkül ugyanis nem lehet élni, de az ige hallgatása, a zsoltárok, énekek éneklése nélkül sem, s életünknek nagyon fontos részesei voltak a gyülekezet tagjai, Lelkipásztorunkkal egyetemben. A rengeteg zenei élmény, amit fiam kapott, a zenére érzékenyen reagáló gyermekké tették.

Ebben az időben épp a népi zenei örület tartotta karmai közt, s bizony a népzenei anyagokat a kilencvenes években nem volt egyszerű beszerezni. Visszanyúltam a gyerekkoromba, s rengeteg kincset találtam, amit tovább adhattam fiacskámnak, de a baráti köröm is sok-sok értékes zenével ajándékozott meg, még Csángóföldről is kaptunk olyan gyönyörű népdalokat, kazettára énekelve, amit falusi nénikék énekeltek fel, kifejezetten az Anyaországbeli vak kisfiúnak címezve, küldve, titokzatos csatornákon keresztül.

Ennek a szerelemnek az indián zenével való találkozása vetett véget.

Egyik Pesti barangolásunk alkalmával az aluljárón keresztül haladva fiam meghallotta az éneküket, s mint akit megbabonáztak, elindult feljűk. Olyan áhítattal hallgatta őket, olyan extázissal, amitől egy kicsit megijedtem.

Furcsa az ember elméje: egy pillanat alatt keresztülfutott az agyamon, hogy pocaklakó korában a kisfiam fejlődését végigkísérő szülészorvos kecsua indián származású volt! Akkor egy pillanatra, arra gondoltam, hogy valami különös kapcsolat szövődhetett fiam, és az orvos között.

Haza már úgy mentünk, hogy Dél- és Észak-amerikai zenekazettákkal felszerelve, s attól a pillanattól kezdve az indián kultúra, és zene elkötelezett szerelmese lett fiam.

Volt időszaka, amikor semmi másról nem volt hajlandó beszélni, mint az őt érdeklő kultúráról, s ezért sokan kicsit furcsának találták őt. De volt olyan tanára, aki a ballagáskor külön megköszönte Jánosnak, hogy rányitotta a szemét erre az ismeretlen, egzotikus, különlegesen szép, gazdag világra.

Természetesen vallását gyakorolja, szépen gondolkodó, és cselekvő keresztény emberré fejlődött. Gyönyörűen orgonál, gitározik, énekel, és szaval.

Igaz, szívesebben gitározik, mert a sok szép zsoltár, és ének mellett a Dél-és Észak-amerikai zenék gitárral csodálatosan játszhatóak, énekelhetőek. S Ő bizony ezért a zenéért tanult meg gitározni, kicsi segítséggel, autodidakta módon. Olyan tökéletesre fejlesztette tudását, hogy a saját „imádságai” mellé zenét szerez, s bizony, sok szép órát szerzett már ismerőseinknek, a református közösségünknek is.

S ha a zsoltáréneklést befejezte, szívesen játszik, és énekel spanyol, és különböző indián zenéket.

Csak ilyenkor látom igazán felhőtlenül boldognak, és felszabadultnak.

*

Bence kutya

A vak gyerekeket nehéz mozgásra bírni. (Általában.)

Az óvodában a Manócska csoportja különösen kényelmes gyerekekből állt, s az óvónő, hogy mozgásra bírja őket, kitalálta a Bence kutya tornát. Bence kutya sportos kutya volt, s így játékos formában a gyermekek örömmel vettek részt a foglalkozásokon, s óra végén a legügyesebb gyermek lett a „leg- Bence kutyább, s ez nagyon komoly rangot jelentett, amiért érdemes volt küzdeni.

Bence kutya torna természetesen otthon is volt, Janikám nagy szorgalommal, és kitartással tanítgatta kishúgát, s Maya élvezettel tanulta az újabb tornagyakorlatokat.

Legjobban a „hogypisil a Bence kutya kérdést, szerette, azonnal négykézlábra állt, s kis lábát a levegőbe emelve kiabálta: így!

Egyik alkalommal vendégségbe mentünk. Jánoskám is, és kislányom is az alkalomnak megfelelő ünnepélyes öltözetben. Kicsi lányomon hófehér fodros ruhácska, fehér cipő, fodros bugyi, s illedelmesen, kézen fogva haladtunk a tömegben.

Egyszer csak az én cseppke lányom kitépte a kezét az enyémből, előreszaladt, négykézlábra ereszkedett, majd: így pisil a Bence kutya „felkiáltással az égnek emelte a lábát.

Azóta értem, mit jelent, hogy végighullámszik a tömegben a nevetés.

*

Tipi-tapi

Tüneményes szófordulatokat használnak a vakok. A tipi-tapi is ilyen szóhasználat. Mivel az információk legtöbbjét tapintással szerzik meg, a letapogatás szót helyettesítik ezzel a kifejezéssel. Árnyaltabban érzékelteti azt a fajta finom, cirógató, pille könnyű érintést, ahogy a különböző tárgyak formájáról fogalmat szereznek maguknak ezzel a sajátos látásmóddal.

A vakos közösségükön belül természetes a tapintás, egymás között nem probléma, hisz egyformán”látnak” s nem tételeznek fel sandaságot egymásról.

Kisfiamnak a látó iskolában sokat kellett küzdeni a tapogatással járó esetleges kellemetlen helyzetek ellen, hisz a látó közösség nem igazán értette az ő állapotát. Magam is megtapasztaltam, hogy az érintés a legtöbb emberből ösztönös tiltakozást vált ki. Ha szóval nem is, de a testbeszéddel jelzik ezt. Mivel nálunk az érintés a látás helyettesítése, így magam is érintővé váltam, beszéd közben a látó embereket is meg-megérintem. Egy idő után a közeli ismerősök ezt megszokják, de az ismeretlenekkel időnként bajba kerülök, mert félreértik a mozdulatomat. Volt már emiatt kellemetlen helyzetem.

Harmadikos volt fiam, még ekkor én kísértem az iskolába, s az iskola Igazgató nője szólt, hogy szeretne velem beszélni, keressem meg az irodájában.

Négyszemközt kacagva mesélte el, hogy János igazi látó iskolás lett, ugyanis matematika dolgozatírása közben puskázott, bár lebukott a tanár előtt.

A tanár arra figyelte fel az órán dolgozatírás közben, hogy a kisfiam ujaival a padban tipi-tapizik, majd gépe fölé

hajolva ír pár sort, s újra kezdi a matatóást. A tanár úr a padba benézve látta, hogy fiam Braille könyve nyitva, s ujjacskáival elolvasva a matematikai szabályokat, papírra veti a kérdésre adandó választ. Természetesen a büntetését megkapta: egy hatalmas egyest az ellenőrzőjébe!

Janám nagyon szégyellte az esetet, sírva fogadta meg nekem, hogy soha többé ilyet nem cselekszik!

Ez az egyetlen eset, amikor csalni próbált. Sem azelőtt, sem az óta nem kaptam rajta hamisságon, hazugságon, s bízom benne, hogy ez így is marad!

*

Ugyi-bugyi

Kisfiam, János, - ekkor még Manócska – a vakok óvodájába járt - délelőttönként. Nem örültem ennek a megoldásnak, de az akkori oktatási rendszerben csak a szegregált nevelés volt az elfogadott, és törvényes.

Élénk képzeletű, érzékeny, okos kisfiú volt, jóval többet tudott társainál. A hivatalos rendszert kijátszva egy tündéri ismerősnek köszönhetően- sub rosa- látó közösségbe jártunk minden délután.

A liberális neveléssel járó lazaságokat mindig elutasítottam magamtól, úgy neveltem, ahogy engem neveltek: keresztény, és magyar. Ez volt az alapelv.

Nem jól képzett vakot akartam, hanem egy gondolkodni tudó, értelmes életet, élő polgárt szerettem volna nevelni, Alapul ehhez bizony minden adott volt, Weöres Sándor,

Gazdag Erzs, Petőfi Sándor, Szentmihályi Szabó Péter, hogy csak néhányat említsek, a magyar népmesék, a különböző gyermekeknek szóló minőségi zenei kazetták, többek között a Grillus Vilmosék által fémjelzett nagyon szép verses, zenés feldolgozások.

Utóbbiakat bárhol lehetett énekelni, könnyen megtanulhatóak voltak.

Zavart az a tény, hogy a vakok óvodájába, ahányszor a gyermekemért mentem, a kisfiam mindig egyedül ült, elkülönülve a többi gyerektől, s vagy hintázott, vagy nyomta a szemét. Jellegzetes vakos szokás, amit a fiam akkor tett, ha unatkozott. Az óvónője mindig azzal mentette magát, hogy: Ó, a Jánoska már rég megoldotta a feladatát! Most pihen! Látó közösségben sohasem láttam unatkozni. Igaz, az ott vele foglalkozó pedagógus, ha látta, hogy hamarabb elvégezte a feladatát, mint a többi gyerek, újabb munkát adott Manócskának.

Ennek köszönhetően Fiacskám a látó óvodáját nagyon szerette, a vakok óvodájába pedig mindig morgással mentünk, folyamatosan ágált ellene.

Egyik nap iszonyatos hangzavarra léptem be a vakok óvodájában a fiam termébe: valami értelmetlen disszonáns zene ment, zagyva szöveggel, (innen a cím, valahogy így hangzott: Ugyi-bugyi jasper) s rákérdeztem az óvónőre: Mondja, Éva, mi ez a förmedvény?

Közölte, mivel az óvodának nincs pénze zenei anyagra, ezért az óvodában a gyermekek által behozott zenéket hallgatják.

Fellelkesültem, s másnap rengeteg értékes, érthető, tanító, nevelő mesét, és zenét vittem magammal, s felajánlottam az óvoda részére.

Hát, nem arattam osztatlan sikert az ötletemmel.

Később,- amikor fiamat kihoztam integrált oktatásba,-
érttettem meg: a szegregált oktatás lényege nem az önálló
gondolkodásra, a szépre, jóra való nevelésről szól: ad egy
nagyon minimális szintű alaptudást, de annyit nem, hogy
azzal a fogyatékos a társadalom hasznos, és értékes tagja
lehesen. Az okos, a jól képzett embert nem lehet
eldugni, az kiáll a világ elé, megmutatni magát. Az akkor
elfogadott rend szerint pedig ők a társadalom páriái
voltak. Tajgetoszra vitték őket, ahonnan álszeméremből
nem taszították le valamennyiüket, csak eltagadták
létüket.

Minden szülő a legjobbat szeretné kihozni gyermekéből.
Én anyaként, felelősen gondolkodni képes felnőttként
többet, s főleg minőségileg jobbat szántam a
gyermekemnek.

Emiatt sok konfliktusom volt a Vakok Iskolájában, mert
nem fogadták el, hogy a szülő talán jobban tudhat
valamit. Alapvetően sokszor megkérdőjelezték a
gyermekemhez való jogom, azaz a döntési jogom.

Sok dologban nem értettünk egyet, de soha nem
hátráltam meg. Az idő engem igazolt.

*

Vadóca

Kislányomat hívtam így két és négy éves kora körül.

Nagyon próbás időszaka volt ez az ő kis életének.

Sok élethelyzettel most találkozott úgy, hogy a kis
értelmével felfogta annak jelentőségét, de mivel

hátrányban érezte magát, sokszor fellázadt, s az ingerültségét durvasággal vezette le.

Vak gyereket nevelni, egyáltalán fogyatékkal élő gyermeket nevelni nagyon nehéz feladat.

A szakember, akitől segítséget kértem, elmondta, hogy a mi helyzetünk annyival is nehezebb, hogy ugyan a kisebb a látó, mégis, neki kell nagyobbnak lenni, s ez aránytalanul nagy terhet ró a gyermekre, szülőre egyaránt. A gyermek nehezebben alkalmazkodik, de sok-sok türelemmel, szeretettel túljutunk ezen az időszakon.

Marika haragjában sokszor nekiment Jánoskámnak. Nyilván, tudat alatt, vagy tudatosan, de őt okolta a nehézségeinkért, nem akart nagy lenni, ezt a szerepet a bátyjának szánta. Mégis, ő volt az, akinek látóként több feladat jutott, akitől látóként talán helytelenül, de többet követeltem, akire kevesebb figyelem jutott. Azért mondom, hogy talán, mert Jánoskával szemben is magasra emeltem a lécet, de ezek nem látványos, hanem a mindennapi élet velejáróival való tanulások voltak. Azt gondolom így utólag, hogy talán nagyobb türelemmel tanítottam Jánoskát. Maya joggal érezhette, hogy a második helyre szorult.

A mai eszemmel sok mindent másként tennék, de ezért tudatosan nem forgatnám vissza az idő kerekét.

Egyik nap nagyon kiborultam. Kicsi lányom kis fiamat aznap egész nap üldözte, bántotta, igazi kis boszorkányként viselkedett. Felkaptam Bagyi babát, és tehetetlen dühömben rácsaptam kettőt a fenekére, s jól összeszidtam.

Hát az én kislányom lelkileg teljesen összetört! Zokogott, ráborult a babájára, puszilgatta, vigasztalta, ölelgette,

simogatta, szóval, volt égszakadás, földindulás, jajgatós baba-bánat.

Megsajnáltam szegény kislányom, s nem telt el öt perc, a karomban volt a babájával együtt, s nagy nehezen megvigasztalódott.

Ettől a pillanattól kezdve, ha elszakadt nálam a cérna, csak annyit kellett mondanom: majd jól kifenekelem a Bagyit! – s a kislányomnak mindjárt helyreállt az esze kereke.

*

Mi a vakság?

Ismereteink nagy részét könyvekből szerezzük, s tudásunkat segíti a látás által szerzet tapasztalat.

Mi a vakság? Hogy adaptálható a látó világ egy ilyen kicsi, vak babának?

Halvány fogalmam sem volt róla, s ismeretségi körömben sem volt, aki segíthetett volna.

Érdekes az emberi hozzáállás: a probléma abban a pillanatban egyénivé válik, mihelyst – mások számára-szokatlan helyzet teremődik.

Magam is megtapasztaltam, hogy fiam vaksága mennyire bezárt. A baráti körben vízvázasztó lett fiam vaksága, nagyon sokan lemorzsolódtak, s aki maradt, mintegy taccsvonalról szemlélt bennünket. Anikó barátnőm támogatása volt az egyetlen fix pont az életemben, Ő korai haláláig bástya volt nekem.

S volt még valaki, van valaki a mai napig, Ő Gné, Bogaras Éva, általános iskolában osztályfőnököm volt, vele a mai napig nagyon szoros lelki kapcsolatban vagyok. A problémám azonban annyira egyedi volt, hogy ők sem tudtak jó tanáccsal szolgálni nekem. A kérdéseimre, kétségeim megoldására kitaláltam egy egyszerűnek tűnő megoldást: három napra „vakká” válok magam is!

Reggelre kelve bekötöttem a szemem, s elkezdtem vakosan elvégezni a mindennapi feladataimat.

Azon túl, hogy kék-zöld foltos lettem,- minden két-háromszor annyi ideig tartott, mint egyébként, - rájöttem, hogy a hangok világa látás nélkül ijesztő, és félelmetes. S ez a kicsi, életét épp hogy elkezdő babának sokszorosan félelmetesebb lehet. A nehézségek leküzdéséhez egyetlen eszközöm van, a megláttatás eszköze, a megláttatás pedig a pontos, alaposan körülhatárolt magyarázat, a tapintás, szaglás, és hallás eszközével kiegészítve.

Ha így alkalmazom a tanulni valókat fiam felé, akkor viszonylag pontos látóképet adhatok, egészséges énképű gyermeket nevelhetek belőle.

A kísérleti vakságom második napján látogatókat kaptam. Négy rendőr, mentő, orvosok, és mentőápolók személyében.

A kiérkező orvos látva, hogy kisfiammal, tapintással tanuljuk a pityóka, murok, káposzta tulajdonságait, valószínűleg ráérezett a dolgok mikéntjére, mert leült közénk, s nagyon kellemesen elbeszélgettünk, sőt, ő maga is megpróbálkozott bekötött szemmel felismerni tárgyakat. Az orvossal, és rendőrökkel nagyon jó hangulatú beszélgetésünk volt, sok hasznos gyakorlati, és életvezetési tanáccsal ellátott a mentőorvos.

Mintegy mellékesen elmondták, azért vannak itt, mert valamelyik „jóakarólakó” betelefonált a mentőknek, hogy egy anya megőrült, veszélyezteti a saját gyermeke, és a lakók biztonságát, és azonnali intézkedést követelt.

Miután kölcsönösen meggyőződünk arról, hogy épelméjűek vagyunk, nagyon barátságos hangulatban elköszöntünk egymástól. Természetesen én „vakosan.”

Kislányom, Mayani születésekor ez a „kedves” jószomszédom is szült. Amikor megtudtam, hogy nem tud szoptatni, kevés a teje, bekopogtam hozzá, s felajánlottam, - mivel nekem bőségesen van,- ellátom a picikéjét anyatejjel. Nyolc hónapig szoptattam az ő babáját is.

*

Kamaszkor

Imádtam nagyokat sétálni gyermekeimmel. Kézen fogva, beszélgetve, énekelve, vagy csak csendben, békében, örömben.

Mindig úgy tekintettem rájuk, mint az én kicsi babáimra, akiket pátyolgatni, dédelgetni kell.

Az első szembesülésem azzal, hogy nőnek, akkor történt, amikor fiam megkért, hogy ne szólítsam Manócskának, mert ő már nagyfiú. Kérte, hogy Jánosnak hívjam. Hosszas alkudozás után nagy kegyesen megengedte nekem, hogy Jana néven, s ha kettesben vagyunk, Janikámnak hívhatom. A következő lépés az volt, hogy kitiltott a fürdőszobából.

Tiszteletben tartottam a kérését, természetesen, de nagyon sokáig sanyarogtam a szobámban szomorú anyasorsomon, mondván, hogy már nem kellek nekik.

Aztán ha nehezen is, de beletörődtem, hogy az önállóság kifejlődésének ezek nagyon fontos alapjai. Helyette kaptam valami mást: Határtalan bizalmat! Minden tettüket, gondolatukat megosztották velem, bimbózó szerelmektől kezdve a csalódásokig.

Lányomnál is szinte ugyanígy zajlottak a dolgok, először csak a fürdőszobából tiltott ki, majd az utcai séták alkalmával, ha meg akartam fogni a kezét, rám szólt: Édesanya! Ez olyan égő!

János fiam sohasem volt bújós, tőle kegy volt a puszi, a mai napig úgy kell kikönyörögni egy-egy ölelést, Maya pedig, aki az ellentétje volt, most már csak otthon, négy fal között bújik, puszizik, hízeleg.

A kamaszkor roppant veszélyes állapot. Gyermekre, szülőre nézve egyaránt. Két választásod van: vagy megnyered örökre a gyermekedet, vagy elveszited. S a határmezsgye, amin mozoghatsz, roppant keskeny. Eben a korban a legelutasítóbb a gyermek, ugyanakkor most van a legnagyobb szüksége a mindenén átívelő szeretetedre, törődésedre. S ezt úgy átadni, hogy a mindent tagadó állapotában fogadni képes legyen, nos, ehhez nagy bölcsesség, és türelem kell. Ha ebben az időszakban elveszted a bizalmát, talán sohasem szerzed vissza. Ebben a korban a legsérülékenyebbek, s mivel a veszélyérzetük fejletlen, könnyen áldozatokká válhatnak. A kábítószer, prostitúció, vagy alkoholizmus áldozataivá. Természetesen a határvonalat most is meg kell húzni. S ha érzed, hogy feszes, ne félj egy kicsit lazítani a dolgokon. Igazi húzd meg, ereszd meg játék ez a kamasz,

és felnőtt között, amit ha jól formálsz, egy egészséges lelkű fiatal felnőttet kapsz cserébe. Aki partnered, még akkor is, ha a fiatalság hevében olykor vitatkozik veled. Hagyd, hogy győzzön is olykor! Nem fog kevésbé szeretni, de jobban, és tisztelni is jobban fog. Emberközelivé válsz, mert már nem csak a szülőt látja benned, hanem a síríg kitartó jó barátot.

Jana fiammal sem volt egyszerű a kamaszkori tünetek kezelése, kicsit bele is roppantam, mert hirtelen, s rövid idő alatt zajlottak le a testi-lelki változások. Túléltem.

Mayával más volt a helyzet. Nem lett könnyebb, mert a bújós kismacskából támadó vadmacska lett. aki fujt, prűszkölt, és karmolt. Azt véltem, hogy a lánnyal könnyebb lesz a kamaszkor változásait kezelni. Hát, más gondolni, és más szembesülni vele. Kőkemény viadalok zajlottak, könnyekkel, sírással, veszekedésekkel, sőt olykor ordítózással is, nem tagadom. Életemben először szembesültem ilyen makacs szembeállással, amit lányom produkált. Sok álmatlan éjszakám volt, rengeteget töprengtem a "hogyan tovább" kérdésen. Volt alkalom, amikor úgy éreztem, hogy feladom. Aztán összeszorítottam a fogam, és újra és újra felidéztem azt a pillanatot, amikor először megpillantottuk egymást, s ettől új erőre kaptam, a felidézett boldogság átsegített minden nehézségen.

Cserében kialakult egy nagyon meghitt, és bizalmas kapcsolat anya, és lánya, anya, és fia között. Ahol az anya nem csak anya, hanem már barátnő is! S a legfontosabbat is megkaptam: a feltétel nélküli bizalmukat!

Maya ma újra macska itthon, s ha néha lázad, és nagyszájúskodik, könnyen lekezelhető a helyzet. János

viszont beérett, komoly, mély érzésű fiatalemberré fejlődött.

Lánykám olykor aggaszt, ő igazi carpe diem azaz élj a mának típus, s csak remélni tudom, hogy az a sok szeretet, türelem, és törődés nem veszett kárba, hogy útmutatóként szolgál.

Remélem, sikerült megtanítani arra, hogy igenis vannak kategóriák.

Létezik jó, és rossz, van a férfi, és nő, van erkölcsös, és erkölcstelen, hogy más a szabadoság, és más a szabadság, s a szabadsággal élni, s nem visszaélni kell, - hogy e kategóriák között igenis választhatunk, s a sorsunk, életünk a mi választásunk szerint alakul. Remélem, azt is sikerült megtanítanom, átadnom nekik, hogy a szeretet a legfontosabb a világon, hogy a szeretet erejével világot építhetünk, és hegyeket rengethetünk.

*

Felnőttkor felé

Gyermekeinket, amíg picik, hajlíthatjuk, formálhatjuk, terelgethetjük a helyes útra. Igazi kertész munka ez: a növekvő csemetének a vadhajtásait le kell nyesegetni, ha egészséges, egyenes fát szeretnénk nevelni, ez a gyermekeink esetében sincs másként. S aztán eljő az idő, amikor már mi magunk semmit sem tehetünk, a gyermek járja a maga útját, a saját közösségével, baráti körével. S itt van a nagy felelősségünk: nem mindegy, milyen erkölcsi normák szerint neveljük, mert gyermekünk a

baráti körét eszerint választja! S aztán újabb nagy feladat, meg tanulni bízni bennük, az egészséges szemléletükben, s talán ez az egyik legnehezebb dolog. El kell elengedni a kezüket, mert jó, és rossz között választani tudó, bennünk feltétel nélkül megbízó gyermekeket csak így adhatunk társadalmunknak. Engedni, hogy tévedhessenek, kudarcaik legyenek, de a háttérben „falvédőként” ott lenni, hogyha kell, segíthessünk.

A segítségkérés nem jellemző erre a korukra: a mi felelőségünk tudni, hogy mikor, milyen formában próbálunk segítséget adni, beleavatkozni egy esetleges rossz helyzetben.

Amikor fiam először engedtem egyedül el az iskolába, sok-sok együtt gyakorolt óra volt már mögöttünk, kiválóan ismerte az utat, mégis fizikai rosszuléteim voltak, hisz nem csak fiamban, hanem az összes - utcán közlekedő,- gyalogos, és autóvezetőben is meg kellett bíznom.

Természetesen eleinte távolról követtem a fiamat, de ha hibázott, nem avatkoztam közbe, megvártam, amíg saját maga megoldja a helyzeteket, hogy nőjön az önbizalma, de sok álmatlan éjszakámba került, sok könnyem hullt, mire elfogadtattam magammal, hogy fiam érdeke az önálló közlekedés magas szintű megtanulása, esetleg idegenektől való segítségnyújtás elfogadása.

Mert a vakoknak ugyanúgy meg kell tanulni bízni az idegen emberekben, mint a szülőknek!

A helyzetet nehezítette, hogy addig azt tanítottam, hogy idegenekkel tilos szóba állni, mert nem tudhatjuk, hogy kiben mi lakik, s esetleg zaklató felnőtellel találkozhatnak! Bizony az átállás egy másféle hozzáálláshoz nem egyszerű a gyermek, főleg egy vak gyermek számára. Az

első önálló útjai egyikén, télen történt az alábbi tündéri eset: Két rendőrfőnök mesélte el találkozásukat Jánoskámmal.

Kisfiam a nagy hóban, jeges, letakarítatlan járdán közlekedett, s mikor a járőrök látták a küszködését, megálltak, s felajánlották neki, hogy elviszik őt az iskolába. Fiam a következőképp válaszolt: Bárki állíthatja magáról, hogy rendőr, nem száll be semmiféle autóba, szépen elbotozgat az iskoláig, akármilyen nehéz!

A fiatalabbik rendőr kérte, hogy győződjön meg arról, hogy ők hivatalos személyek, tapogassa meg az egyenruhájukat, mire a fiam közölte, hogy a mai világban ilyet bárki szerezhethet, s faképnél hagyta őket.

Egy ilyen messziről követésem alkalmával láttam olyan autóvezetőt, aki a zebránál megállt, s intett fiamnak, hogy bátran menjen át az úton. S mikor rájött, hogy a vak nem látja a jelzést, kiszállt az autóból, s átsegítette őt a túloldalra. Összességében jó tapasztalatokat szereztem a közlekedés terén.

Ám van egy másféle embertípus, a mindent legjobban tudók csoportja. Velük is találkozom, sűrűbben, mint szeretném!

Azok a kívülállók, akik nevelésemet, fiamhoz való viszonyomat - durva módon kritizálják, fölényesen kioktatva engem.

Fiam mellett tizennyolc éve tanulgom a vakos világot, s nem állítom, hogy sokat tudok róla. Ennyi idő után is csak a peremén mozgok a vakvilágnak, anyaként is, látóként is! Ezért elviselhetetlen azok szájalása, akiknek halvány sejtelve sincs az életünkről, a mindennapjainkról, a fogyatékkal élők, és családtagjaik életminőségéről!

Lányom ugyanígy sokszor kap minősíthetetlen beszólásokat diaktársaitól. Olyanoktól, akiknek szintén nincs semmiféle rálátásuk, tapasztalatuk nincs azokról a nehézségekről, amikkel lányomnak a napi jó szolgálata alatt, amit testvére mellett végez, szembesülnie kell! Talán ez a legnehezebb életünkben: a fogadatlan prókátorok hangoskodása!

*

Manó

Manó, Manócska kisfiam beceneve volt, egészen hat éves koráig. Akkortól az ő kérésére János, négyszemközt Janika lett. A fejlődését nagyban befolyásolta a betegsége, a félelmetes rák, az ezzel járó kezelések, és tortúrák.

Értelmes, és okos kisfiú volt, úgy szívta magába a tudást, mint a szivacs a vizet, de hogy valójában mekkora tudással rendelkezett, nem tudtam felmérni, mert ha kérdeztem, sosem adott választ, hanem visszakérdezett.

Rengeteget énekelt, verselt, már egészen kicsi korától orgonálni tanult, az egyszer hallott zenét azonnal visszajátszotta, autodidakta módon. Hetente színházba jártunk, akkor még működött a legendás gyermekszínház, s az előadások végén rendszeresen szerét ejtettem, hogy a szereplők ruháját, kinézetét is megnézhesse, azaz letapogathassa. Tárlatokra, kiállításokra vittem, szóval minden lehetőséget megragadtam, hogy nagyra tárjam a világot előtte.

Értelme napról napra fejlődött, de komoly fenntartásaim voltak: nem beszélgetett. Más volt, mint az átlag, nem igyekezett kapcsolatot teremteni a környezetével.

Ma már tudom, hogy a helyzeti bizonytalansága végett volt ez így, mert attól kezdve, hogy tudatosult benne a vakos, és látó világ közötti különbözőség, elkezdett beszélgetni, idegenekkel, és ismerősökkel egyaránt, és semmi gátlást nem fedeztem fel benne.

Jó kapcsolatteremtési készséggel rendelkezik, olykor nyersen szókimondó, bár már koránál, s állapotánál fogva árnyaltabban fogalmazza meg véleményét, mondanivalóját. Vesszőparipám a szép magyar nyelv megtanítása, használata. De: a tudáshoz, az idegen eredetű kifejezések is hozzá tartoznak, így azokat is tanítottam, természetesen felhívta a figyelmét, hogy az idegen szavak használatát lehetőleg kerülje, ha lehet, mindig magyar szavakkal fejezze ki mondanivalóját.

Talán négy éves lehetett, és megharagudott rám az ebéd végett, ugyanis kelkáposzta főzeléket készítettem. Kiment az ajtó elé, s hallom, nagyon morog.

Utána settenkedtem, s a következőket hallom: Kritikán aluli ez az anyaterror, s nekem feltétlen abszolválnom kell, mert ez az

anyadiktátor rabigába hajtotta a fejem, olyan szituációt teremt, ahol elnyomott vagyok, de nem baj, mert egyszer forradalmat teszek, és az lesz a rabszolgalázadás! Rabigába hajtom édesanyát, és neki kell megenni az összes kelkáposzta főzeléket, meg sárgarémet! (A sárgaborsó főzeléket hívta így.)

A kacagástól a könnyem kicsordult, de kelkáposzta, és sárgaborsó főzelék az óta nem volt nálunk. Nehogy

rabigába hajtson a fiam, s ilyen szörnyűséges ételeken
kelljen sínylődnöm
életem végéig.

*

Megbocsátás

Csak a gyermek tud igazán megbocsátó lenni.
Olyan elegánsan, és nagyvonalúan képes felülemelkedni
az őt ért sérelmeken, bántásokon, hogy megszegyenülhet
a felnőtt ember!

A rend, a tárgyak mindig ugyanarra a helyre való
pakolása az elsődleges feladat, amit meg kellett
tanulnunk. A vakoknak a rendszer a legfontosabb dolog a
világon, s ezt közösen kell kialakítani, úgy, hogy az
egész életén keresztül jól szolgálja a kényelmét, és
tudását. Nem akartam kicsi fiam kiszolgálójává válni, így
már ekkor alakítottuk a saját rendszerét, ami a mai napig
működik.

Pl.: a szekrényében a ruhák elhelyezkedése: nadrág,
mellette pulóver, mellette ingek, majd pólók.

A fehérnemű fiókban pedig: alsónadrág, zokni, mellette
pizsamák.

A játékos polcán is „rendnek” kellett lenni, hogy mindig
megtalálja azt, amivel játszani szeretne.

A magnókazettákkal nem volt gond, azt a füléhez emelte,
megrázta, s megmondta, mit tartalmaz.

A mindent mindig ugyanoda alapelvevé vált nálunk. A
konyhafelszereléstől kezdve az ágynemű huzatig
bezárólag mindennek állandó helye van, így fiamnak ma

már nem kell semmit magyarázni, hogy mi hol van, elég a feladatot elmondani, s önállóan elvégez bármit.(Mosogatás, ágyhúzás, hajtogatás, vasalt ruhák elpakolása, stb.)

Jánoska öt éves volt, Maya mászó korszakát élte, reggeltől estig másból sem állt az életem, mint kakis feneket, és taknyos orrot törölni. Az éjszakám Mayani fogzása miatt nem volt zavartalan, így a rendrakást Janának maradt. Ebben az időszakában egyre kevesebbet segítettem neki, önálló feladatokat adtam, kezdtem kialakítani benne a rend fontosságát, ösztönözve a saját igény kialakulását.

Jana ugyanolyan kisfiú volt, mint látó társai, nem mindig azt tette, amire kértem, hanem sokszor azt, amit ő akart. Mint az öt éves gyermek, akinek már van egy kis rálátása a világ dolgaira, van önálló akarata, s az nem mindig egyezik az enyémmel.

Ebéd előtt legalább ötször kértem, hogy pakoljon össze, amit azért sem tett meg. A gyermek ilyen. Nem jó, vagy rossz: gyermek.

Mérges lettem, s ráveszekedtem: ha nem teszel rendet öt perc alatt, le is út, fel is út, mehetsz szolgálni, három nap egy esztendő, majd csak kitelik!

Jó idő volt, nyitva volt az ajtónk, Nyugodt voltam, hiszen a külső folyosóajtót minden család kulcsra zárta, a magunk, s gyermekeink védelmében.

Tettem a dolgom, míg a nagy csendre megszólalt bennem a vészjelző.

Keresem a fiacskám, sehol sincs.

Szaladok a szomszédhoz, nála sincs.

Döbbsen vettem észre, hogy a folyosó ajtaja nyitva.

Idős szomszéd nénink elfelejtette kulcsra zárni!

Megállt bennem a lélegzet: pici a fiam, vak is, mi történhetett, hova lett? Elrabolták? Eltekergett? Szomszédol? Rendesen bepánikoztam. Az ember ilyen helyzetekben mindjárt a legrosszabbra gondol.

Kiabálásomra összeszaladtak a ház lakói, mindenki Janikám kereste.

Mint az űzött vad, rohantam az utcán, talán az anyai szív súgta meg, merre induljak.

Nem messze tőlünk egy autószerelő műhely volt, s látom, hogy az egyik munkás kisfiamat kézen fogva, ballag az utcán hazafelé. Fiam karján lóg a gaj-gaj takarócskája, kedvenc játéka, - mazsola malaca –kezében, hóna alatt fél pár kiscipő.

Az ölembe kaptam az én kis szökevényemet, agyonpuszilgattam, s kérdem, hol tekeregtél, Manócska? Mire Ő: elmentem szolgálni, mert nagyon megharagudtam rád, de már hazajövök, mert kitelt a három esztendő.

A Jóisten vigyázott a fiamra. A fiatalember, aki hazahozta, elmondta, hogy az udvaron dolgozva figyeltek fel az utcán egyedül ballagó fiamra. Látásból ismertek bennünket, tudták, hol lakunk, s mindjárt felügyelet alá vonták a fiamat. S mivel komoly szándékkal közölte, hogy szolgálatot keres, hát megengedték, hogy egy kicsit lomoljon a műhelyben, majd kis idő múlva szóltak, hogy lejárt a szolgálat, ideje hazamenni.

Kicsi fiam ekkor már örömmel indult haza.

Ebéd után lefektettem gyermekeimet, és Manócskához odahajoltam még egy pót- puszira. Gondoltam, a délutáni ébredés után azért megdorgálom egy kicsit. Minden szándékom odalett egy pillanat alatt, ugyanis a

következőt mondta: Na, jól van, én is adok puszit! Már nem haragszom, megbocsátok!

*

Mi az, hogy normális?

Az íráskényszer a lehető legváratlanabb helyzetekben jön rám.

S olyankor írni kell, mert ha nem tudom leírni a gondolataimat, fizikai fájdalmam lesz. Dühös leszek. Támadó.” Hagyjál békén” kedvem lesz. S elvárom, hogy ezt a helyzetet tiszteletben tartsa mindenki. Az ihletet mindig valami megrendülés váltja ki. Lelki megrendülés. Ehhez sokszor elég egy illat, egy arc, vagy egy mozdulat. Váratlan, és kiszámíthatatlan.

Ettől nehéz velem élni.

Ha „bekattanok,” akkor képes vagyok két mondat között felállni, s elvonulni, írni. Akik nem ismernek, furcsa dolgokat gondolnak rólam, az elmeállapotomról. Lehet, hogy igazuk van. Ez ugyanis egy más állapot. Más elmeállapot. De ki tudja megmondani, hogy mi a normális, s mi az abnormális? Hol a határ a kettő között? Engem nem foglalkoztat ennek a boncolása, mert – átlagember mércéjével mérve- nagyon átlagos életet élek.(Ha jól érzem magam a bőrömben, úgy fogalmazok, hogy anya! Édesanya! Ha rossz az általános közérzetem, csak háztartási molypilleként aposztrofálom a helyzetem.) Főzők, mosok, takarítok, nevelem immár nevelhetetlennek tűnő sihederjeimet.

A bekattanásig. Akkor viszont mindent otthagytok, mert írnom kell. Történeteket, amire más nem képes. Abnormális állapotban normális történeteket normális embereknek. Ergo: normális vagyok!

Írni lelki kényszer.(Olyan lehet, mint drogosnak a kábítószer: fogyasztania kell, mert nélküle elpusztul. S aztán a használatába hal bele.) Belehalok, ha nem írhatok. És belehalok, ha leírtam a mondanivalómat. Először utálok. Mert elpusztított. S aztán átolvasom, s elkezdem kicsit szeretni. Nem nagyon. Kicsit. S ekkor kihúzok belőle. Beletoldok. Átírok. S egyszer csak jön az érzés, hogy szeretem. S ilyenkor jön a gyöngédség. Simogatom a szavakat, ízlelgetem. Félreteszem. Még nem szeretem eléggé. Érzem, hogy valami hiányzik belőle. Nem igazán jó. Még haragszom rá egy kicsit. Újra előveszem. Olvasom. A kívülálló szemével, mert még nem az enyém. Csak tőlem van.

S egyszer csak el kezd alakulni. Formálódni. Egységessé válik. Ötletessé. MŰ lesz belőle. Már nagyon szeretem. Az enyém! Még pihentetem kicsit. Elő-elő veszem, javítgatom. S amikor eufórikus öröm száll a lelkemre, tudom, hogy kész.

Nem könnyű velem élni. Másként látok, mint az átlag. Másként érzekelek, mint az átlag. Kihegyesedettebben. Fájdalmasabban. Érzelmesebben. Szomorúbben. Vehemensebben. Ugyanakkor az írás számomra terápia is. Kíírom magamból a jó, vagy rossz dolgokat. Helyére kerül minden, a megfelelő polcra helyeződik, a bánat elcsitul, a fájdalom elcsendesül, az öröm megszelídül. A lelkem kifényesedik, boldogság tölt el.

Ha nem jön többet szép gondolat, ha nem tudok írni, abba belehalok. Mert, ahogy szeretet nélkül, úgy írás nélkül sem tudok élni.

*

Kérem én, hogy figyeljenek ránk is

FELE-MÁS játszónap – nagy sikerrel zárult. Harmadik évben rendeztük meg, és az ország több területéről jöttek szülők, hozták gyermekeiket közös játszónapra: Játsszál velünk, legyél a barátom! Fogyatékkal élő gyermekeket nevelő családok, és nem fogyatékkal élő gyermekeket nevelő családokkal együtt élveztük a közös játék örömét. Sohasem voltam elégedett. Mindig hajtott valami: előre vinni a sérült emberek integrációját. S megszületett bennem a gondolat: a játszónap után olyan rendezvényt szervezek, ahol sérült emberek adnak műsort az egészségeseknek. Természetes, hogy hatalmas szkepticizmussal fogadták egyesületi segítők az ötletet, de meggyőztem őket, s kezdetét vette a hatalmas szervezőmunkám. Különböző egyesületeket kerestem meg, győzködtem, leveleztem, kérleltem, majd mikor összeállt a műsorterv, helyet kellett keresnem, ahol befogadnak bennünket, s talán - a műsor sikerétől függően - évente egyszer megrendezhetjük, ezzel is segítve sérült társaink elfogadását. Kitaláltuk a műsor nevét: Kérem én, hogy rám is figyeljenek címmel, meghirdettük az előadást, reklámoztuk minden fórumon, bár helyünk még nem volt. S nagy szerencse ért

bennünket. A zeneiskola igazgatóasszonya, Anna asszony felajánlotta az iskola koncerttermét, rendezzük meg ott az előadásunkat. Örömmel fogadtam a felajánlást: már semmi akadály nem volt, hogy az újabb tervem megvalósuljon.

S eljött február 23-a, a nagy nap. Fiam nyitotta meg az előadást, s még nekem sem árulta el, mivel készült. Arra kért, hogy foglaljak helyet az első sorban, s onnan hallgassam meg a választott versét.

Elsötétült a színpad, halk, várakozó csend, majd fiam elkezdte a verset szavalni: Ady Endre: Szeretném, ha szeretnének... S az utolsó soroknál visszaadták a fényt, s mire fiam odáig ért, hogy: s lennék valakié, lennék valakié, már teljes fényben volt a színpad. Ott állt az én cseppkém, öltönyös, fekete-szemüveges, fehérbotos kis emberke... s elfogott a sírás, olyan megrázó volt... de sírt ott minden felnőtt!

Ezután a Nefelejcses gyermekeink jöttek: a jární nem tudók, a beszélni nem tudók, a DOWN szindrómások, az autistáink, s leültek a színpad közepére. Felcsendült Vivaldi: Négy évszak című zenéjének nyár tétele, s csemetéink táncolni kezdtek. Úgy hajladoztak, mint nyári szellőben a búzamező. Előkerültek a piros kendőcskék, lobogtatták, s lám: mintha pipacsok nyíltak volna a búzatábla közt... Hatalmas sikerük volt, pirosra tapsoltuk a tenyerünket.

Újabb színpadváltás, s jöttek Ők, akiket nagyon vártam: Egy Budapesti Dow szindrómás egyesület színjátszó köre.: A Baltazár színjátszó kör.

A bemondójuk felkonferálta műsorát, s közölte, hogy paródiát fognak előadni. Érezhető volt a nézőközönség meghökkenése... a fiatalember visszafordult, s csibészes

mosollyal hozzátette: Mi nem vagyunk ám buták... S igen is, értjük a viccet!

S kezdetét vette az előadásuk. Az első percek kicsit lanyhák voltak, aztán a közönség ráhangolódott az előadásukra, s olyan fergeteges nevetés harsant fel egy-egy jól sikerült poén hallatán, amit a Mikroszkóp színpad is megirigyelhetne. Vastapsot kaptak gyermekeink, háromszor is visszatapsolta őket a közönség. S ők jöttek, boldogan, fénylett az arcuk a boldogságtól, fülig érő szájjal vigyorogtak ránk, Ők, a Mi Istenáldotta gyermekeink.

A lezáró éneket már együtt énekelte kicsi, és nagy, sérült, és egészséges: Legyetek jók, ha tudtok, a többi nem számít!

*

Fele- Más

Gödöllői életemhez szorosan kapcsolódik a címben említett egyesület.

Sérült gyermekeket nevelő családok egyesülete volt, Fele-Más egyesület a sérült gyermekekért néven alakultunk. A „logónk” egy fél szív, amiből kikandikál a napsugár. – Ennek az egyesületnek az elnökeként tevékenykedtem - tüneményes gyerekekkel, családokkal. Olyan családokkal, akik soha, egy percig sem kérdőjelezték meg, hogy fogyatékkal élő gyermekeiknek joga van-e családban élni, hanem felvállalták, gondozták őket, erejükön felül. Az egyesület megalakulása után a terhek kicsit (remélem, nem hangzik nagyképpen)

könnyebbek lettek, hisz ott már többen voltunk, tudtuk egymást segíteni.

Imádtam ezeket, a gyermekeket, mert olyan tisztán, és őszintén, ahogy ők szeretni tudnak, senki más nem képes. Szívemben élnek halálomig. Zsuzsóka, akivel ha találkoztunk, a szeme úgy felragyogott, mint a fekete gyémánt... Györgyikém, aki bot nélkül nem volt képes járni, de ha meglátott, egyedül, széttárt karral jött az ölembe. Gergőce, aki mozgás, és beszédképtelen, de énekelt nekem! Lacika, akivel bárhol találkoztunk, kiabálva rohant, és kaptam a „medveölelést”. Áron, a tüneményes DAWN koros, akinek csak a gitáros nő voltam, mert tőlem kapta a gitárját.

Szép emlékeim vannak erről az időszakról, mert nagyon hasznos, és főleg fontos feladatot tudtunk végezni, sok segítséget tudtunk adni a családjainknak.

Ha este tíz órakor csörgött a telefon, nem érdekelt az idő, addig beszélgettem a hívó féllal, míg éreztem, hogy megnyugodott. Naponta hálát adtam a Jóistennek ezért a jószolgálati munkáért.

Az egyesület munkája akkor csúcsosodott ki, amikor sikerült a Nefelejcs napközi otthont létrehozni. Hálás vagyok az ottani Önkormányzatnak, mert felvállalták a kezdeményezést, s egy év, szervezés, tervezés után megnyitotta kapuit a Nefelejcs otthon.

Ide azok a gyermekeink is jöhettek, akik 24 órás felügyeletre szorultak.

Megrázó volt, amikor Zsuzsóka édesanyja a következő szavakkal fordult hozzám: Köszönöm Katikám! Képzeld el: 17 év után először sétáltunk a papával kettesben egy órát!

Egészen addig nem fogtam fel, mennyire fontos a munkám, mennyire fontos az összetartás, mekkora szükségünk van egymásra.

Szép, felelősségteljes szakasza volt életemnek. Nehéz, próbás, és néha még hiányzik.

Leginkább az a hatalmas szeretetburok, a szeretetbolygó, amin élhettem, gyermekeink által.

*

A szeretet könyve

„ Egy jánosbogár csak bogárnyit csenhet a napfényből.
Én ember vagyok, s csak embernyit meríthetek az Istenből.” / Mécs László: Alázat/

Sok-sok szeretnivaló, és kevésbé szeretnivaló történet van még a tarsolyomban. A Szeretet könyvében igyekeztem ízelítőt adni abból a csodálatos, és emberpróbáló életútból, ami Isten akaratából részünkre jutott. A kicsinyeim felnőttek, s lassan-lassan az én anyai feladatom is befejeződik. Maya lánykámról kevés szó esik, ennek ellenére minden történetben része van! Az Ő áldozatos szeretete, és munkája nélkül nagyon nehéz lett volna a feladatom. Kösziklaként állt, és áll a bátyja mellett, hatalmas szívvel felvállalva azt a nehéz szolgálatot, aminek részese lett. Aminek köszönhetően a kicsinek kellett „nagynak” lenni, S ugyanolyan büszke az Ő nagy testvérére, mint bátyja Őreá. Fiam szalagavató

ünnepségén, amikor bevonultak a végzős diákok, és elkezdték a keringőt táncolni,- közöttük a mi szép, felnőtt Janánk – akkor kiszakadt belőle egy mély, fájdalmas zokogás. Összeborulva sírtunk, s szaggatott zokogással mondta: Nagyon nehéz volt, Édesanya, de megérté! Gyermeket nevelni hatalmas felelősség. Csonka családban nevelni gyermeket, erős, egészséges énképű gyermeket szinte lehetetlen vállalkozás, de Istenben bízva megtettem mindent, ami emberségemből tellett. Sok-sok csodálatos emberrel ismerkedtünk, barátkoztunk meg az évek folyamán, hatalmas baráti körünk lett. A mi hármunk kapcsolata pedig elmélyült, nagyon szoros anya-baráti /lánykám-tól csentem/ kapcsolattá alakult.

Drága gyermekeim! Szeretném megköszönni nektek a mögöttünk lévő éveket, azt a sok-sok szép pillanatot, perceket, napokat, amikkel megajándékoztatok. Mayai, neked külön köszönöm, hogy partnerem voltál, bátyádnak pedig egészen apró korodtól kezdve a szeme vagy. Szeretlek benneteket!

Édesanya.

